

İŞ ÇEVRESİ
ve
EĞİTİM

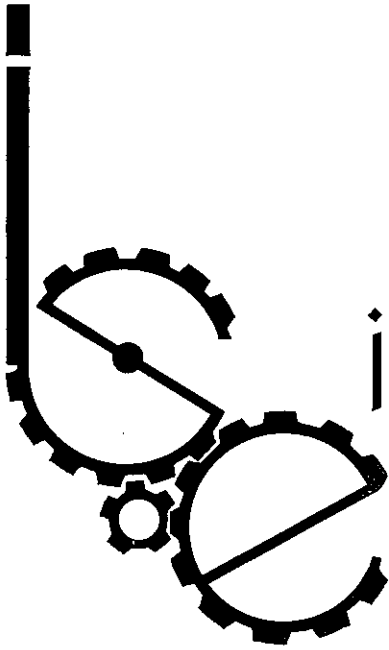
1974

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ

A7
TUSİADİ
331
1974
5

Conference Board Raporu

G.j. Finley

İş Çevresi ve Eğitim

1974

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Cumhuriyet cad. Dörtler Apt. No. 18/2 Elmadağ - İstanbul, Tel. : 46 24 12

Günümüzün önemli konularından olan iş aleml ile eğitim müesseseleri arasındaki ilişkiler konusunda A.B.D.'deki Konferans Heyeti tarafından yapılan bir etüd'ü kapsıyan «Business and Education : A fragile Partnership» adlı kitapçığı O.D.T.Ü. İdari İlimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Güngör Tunç öncülüğünde talebeleri tercüme ederek toplumumuza kazandırmışlardır.

Sadece A.B.D. gibi ileri teknoloji toplumları bakımından değil, memleketimiz gibi gelişmekte olan bir toplumu da yakından ilgilendiren eğitimin günümüzdeki amacı, süresi ve yeri ile genç nesillerin yapıcı tatbiki bir yetişmeye kavuşmaları için gerekli imkânların sağlanması gibi meselelere çeşitli açılardan yaklaşan ve kesin çözüm yolları göstermekten ziyade konuyu gözler önüne seren bu etüdün tercümesiyle iş alemimiz ile üniversitelerimiz arasında yakın ilişkilere yol açacak yeni bir ilginin doğması ümid edilmektedir.

Eğitim sırasında iş ve staj imkânlarından, okullara teknik ve mali yardım, mezunlara iş bulmaya kadar pek çok konuda işbirliği imkânlarına yol açabilecek bu eseri bize kazandırdıklarından dolayı Prof. Dr. Güngör Tunç ve öğrencilerine teşekkürü borç biliriz.

**Türk
Sanayicileri
Ve
İş Adamları
Derneği**

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Önsöz	
I. GİRİŞ	11 — 12
II. İŞ ÇEVRESİNİN EĞİTİMDEKİ ROLÜ	13 — 20
Eğitmcilerin İstekleri	13 — 14
İş Sahasında Düzeltici Eğitim	14
Düzeltici Eğitimde İş Çevresinin Sorumluluğu	14 — 15
İş Çevresinin Müfredat Düzenlenmesine Katkısı	15 — 16
Okul Yönetimi	16 — 17
İş Çevresine Uyan Rol	17 — 18
İş Çevresinin Şimdiki Katkısı	18 — 19
İş Çevresi Katkısının Yeterliliği	19
İş Çevresi Kendi Desteğini Nasıl Değerlendiriyor	19 — 20
III. Eğitimin Temel Amacı	21 — 25
Eğitmciler	21 — 23
İş Adamları	23 — 25
IV. SORUNLAR VE BAZI ÇÖZÜM YOLLARI	27 — 31
Sorunların Tanımlanması	29 — 30
İş Adamları	29 — 30
Eğitmciler	30 — 31
Gelecek Beş Sene İçerisinde Yapılması İstenen Değişiklikler	33
İş Adamları	33 — 34
Eğitmciler	35 — 36
Mecburi Eğitim	37 — 39
Eğitmciler	37
Aleyhte	37
Lehte	37 — 38
Lehte, Fakat	38
İş Adamları	38
Lehte	38 — 39
Aleyhte	39
Eğitmcilerin İş Çevresinden İstedikleri	41 — 42
İş Çevresinin Tepkisi	43
V. SONUÇ	45 — 46

— TERCÜME'YE ÖNSÖZ —

Eğer eğitim müesseseleri ilmin geliştirilip, yayılmasında resmi mesuliyet alan yapısal kuruluşlar ise; eğer ilim, kişilerin kendileri ve içinde yaşadıkları çevre hakkında bilgi sahibi olmaları ise; eğer, kişilerin içinde yaşadığı çevre teknolojik buluşların beraberinde getirdiği yenilikler nedeniyle devamlı bir değişim ve gelişim içinde ise; eğer teknolojinin yönetiminden üretici fonksiyon ifa eden özel ve kamu kuruluşları toplamından oluşan iş alemi mesul ise; o takdirde bir memleketin eğitim müesseseleriyle o memleketin iş alemi arasında karşılıklı dayanışmaya ve güvene dayanan bir işbirliğinin kurulması ve devam ettirilmesi bir mecburiyettir.

Ancak, işbirliği mecburiyetine rağmen, bu işbirliğinin şeklinin saptanması, kurulması ve devam ettirilmesi için girişilen teşebbüsler beraberinde kısa vadede çözümlenmesi güç olan pek çok sorun yaratmaktadır. Elimizdeki bu tercüme, her ne kadar, bahse konu işbirliğinin beraberinde getirdiği sorunlara çözüm getirememekte ise de, işbirliği mecburiyetinin yarattığı temel sorunlar üzerinde okuyucuyu derin derin düşündürebilmektedir.

Kalkınma sürecinde olan Türkiye'nin fiziki ve beşeri kaynaklarını optimal kullanma gereği hatırlandığında, bu tercümede işlenen sorunların memleketimiz açısından önemi daha iyi anlaşılabilir.

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği'nin böylesine önemli bir konuyu memlekete mal etme çabası kutlanmalıdır.

Prof. Dr. GÜNGÖR TUNÇ

İdari İlimler Fakültesi Dekanı

O.D.T.Ü.

Ö N S Ö Z

Bu çalışma ile «Conference Board» bazı toplumsal konular üzerinde toplumun çeşitli sektörlerinin görüşlerini bir araya getiren seri bir araştırmaya başlamaktadır. Burada bir veya birçok sektörün görüşleri iletilmektedir. Ortaya konulan bir görüş önce değerlendirilmekte, analiz edilmekte ve tekrar farklı görüşlerin kritiğine sunulmaktadır. Böylece aralarında iletişim imkânı az olan gurupların tartışması sağlanmaktadır. Cevapların açık ve samimi olması için görüşlerini açıklayan kimselerin kimlikleri istemedikleri takdirde belirtilmemiştir.

Böyle bir araştırma tekniğinin geliştirilmesindeki esas neden sektörler arasında bağımsızlığın artması ve daha yeterli iletişime ihtiyaç duyulmasıdır. Bir olay hakkında ilgili sektörlerin ileri sürdükleri fikirler dar bir görüş çerçevesi içerisinde kalmakta ve aralarında iletişim sağlanamamaktadır. Bu durum, iş çevresinin toplumsal konulara olan ilgisinin artmasına rağmen bu konularda gerekli mesuliyeti yüklenmediği şeklinde yorumlanıp kritik edilmesine sebep olmaktadır.

Bu araştırma, iş ve eğitim sektörleri arasındaki ilişki ve bunların eğitim sistemi konusunda birbirlerinden beledikleri ile ilgilidir. Başlangıçta, iş çevresinin eğitim konusunda gösterdiği katkı ve ilgiyi saptamak için gerekli temel verileri 50 iş adamı ile yapılan bir panelden elde edilmiştir. 50 eğitimcinin katıldığı ikinci panelde ise eğitim ve eğitimde iş çevresinin rolü hakkında eğitimcilerin görüşleri öğrenilmiştir. Bu görüşler analiz edilmiş ve bir anket haline getirilerek 50 iş adamından meydana gelen üçüncü bir panele sunulmuştur. Böylece, bu iş adamları kendilerine sunulan teklif ve tenkitleri analiz etmek, değerlendirmek, uygun bulup bulmamak şansına sahip olmuşlardır.

Panele katılanlara şükranlarımızı bildirir, görüşlerinin her zaman için memnuniyetle karşılandığını belirtiriz.

Başkan
Alexander B. Trowbridge

I. GİRİŞ

Horace Manu ve diğerlerinin, bütün çocuklara öğrenimi sağlama çabalarından beri bu inanın ortaya çıkardığı bir kurum olan Amerikan resmî okulları Amerikan yaşantı türünün en temel prensiplerinden biri olmuştur. Bu sistemin değiştirilmesi, yenilenmesi ve geliştirilmesi için periyodik olarak bazı atılımlar yapılmışsa da sistemin bugün karşı karşıya bulunduğu durum bunların en önemlisidir.

Kamu eğitimi üzerindeki tartışmanın esası öğretim metotlarından daha temel bir soruya kaymaktadır: **Öğretmek veya öğretmemek.** Birçoklarının demokratik sistem anlayışına uygun gördükleri bu kurum şimdi sisteme tam bir tezat teşkil etmekle suçlanmaktadır. Parasız ve mecburi bir eğitim sisteminin doğruluğuna halen inananlar bile bu sistemin esaslı bir yönde aksadığını kabul etmektedirler. Bu, yıllar süren reformların düzeltmediği bir yöndür.

Sorunun nasıl tanımlanabileceği konusunda birçok görüş vardır. Bazıları meselenin basit olup fazla kalabalıktan doğduğunu söylerken diğerleri kişiye uygun bir öğretimin yokluğunu öne sürmektedirler. Bazıları kabahati öğretmenlerde, bazıları da öğrencilerde bulmaktadırlar. Sorunun çok fazla reform yapılmasından doğduğuna inananlar olduğu gibi yeni bir metot daha uygulamak isteyenler de bulunmaktadır. Fakat yeni gelişmekte olan öyle bir gurup vardır ki, bunlar, ortaya sistemin temel varlığına ilişkin düşüncüler sorular atmaktadırlar. Bunlar, yeni bir reformun herşeyi halledeceğine inan-

madıkları gibi sistemin sorunlarının kalabalıktan doğduğunu da kabul etmemektedirler. Bu gurup, parasız mecburi eğitim sisteminin öğrenim yolunu açmak yerine kapadığına inanmaktadır. Mecburiyetin, eğitim fikri ile çelişki teşkil ettiğini öne sürmekte ve öğrenimin serbest olması görüşünü savunmaktadırlar. Şimdiki sistemi demokratik sistemin ayrılmaz bir parçası olarak görmekten ziyade hapis-haneye benzetmektedirler.

Şimdiki sistemi ortadan kaldırmak isteyenler bu amaçlarını gerçekleştirememiş olmalarına rağmen tartışmayı esas noktasından uzaklaştırmayı başarmışlardır. Hararetle tartışılan sorunlar artık öğrenci-öğretmen oranları veya karatahtanın rengi ya da herhangi bir pedagojik metod olmaktan çıkmıştır. Tartışma şimdi daha temel bir soruna yönelmiştir: **eğitimin gerçek amacı. Kimler eğitilmeli (ve eğitim aslında nedir?), ne zaman ve nasıl? Eğitim öğrenime yardımcı mı olmakta yoksa onu baltalamakta mıdır? Nasıl öğreniyoruz ve bugünün dünyasında en çok neyi öğrenmemiz gerekmektedir.**

Bütün bu sorunlar üstüne birçok fikirler yürütülmektedir, fakat şimdilik hiçbirisi sadece bir görüş olmaktan öteye geçememiştir. Gerçekleri saptayacak temel araştırmalara devam edilmektedir. Bununla beraber, bazı noktalar üzerinde bütün guruplar görüş birliğindedir. Şimdiki sistemde bir bozukluk vardır. Bu, öğrenimi bırakma oranının yüksekliğinden, liseden cahil mezun olup modern dünyada birşey yapamayanların sayısından, talebeler arasında uyuşturucu madde kullanılması

yaygınlaşmasından ve okullarda gittikçe artan şiddet hareketlerinden anlaşılmaktadır. Bozukluğun parasız mecburi eğitim kavramından mı yoksa bunun kurumlaşmış olmasından mı meydana geldiği hâzretle tartışılan konulardır. Eğer kavram yanlışsa, hiç doğru olduğu durumlar olmuş muydu? Daha az teknokratik veya daha küçük bir toplumda geçerli miydi? Eğer kavram doğruysa, yanlış olan nedir? Daha sınırlı bir ortamda veya sadece bazı ortamlarda uygulanabilir mi? Eğitimin esası veya amacı ne olmalıdır? Çocuklara nasıl öğrenileceğini mi öğretiyoruz yoksa onları zorla bir takım bilgi parçacıkları ile mi besliyoruz? Onları büküklerin yaşamının bütününe mi yoksa belirli toplumlardaki belirli yerlere mi hazırlıyoruz? Onları değer yargıları yapmak üzere mi yoksa olanları kabul etmek üzere mi yetiştiriyoruz?

Bu sorularda hangi tarafı tutarsak tutalım bunların sadece yüzeyde kaldıklarını kolaylıkla farkedebiliriz. Bu sorular toplumumuzla ilgili temel soruları ortaya çıkarmaktadır; neredeyiz, nasıl geldik ve nereye gidiyoruz. Bunlar, çabucak veya birkaç kişi tarafından cevaplandırılmayacak kadar ciddidir. Ortaya çıkardıkları sorunlar toplumumuzun her parçasını etkilemektedir ve dikkate alınmaları ciddi sonuçlar doğuracak niteliktedir.

Toplumun hangi sektörü düşünülürse düşünülün en önemli tabii kaynak insan gücüdür. Bunun gelecekteki arzını ise bugünün gençliği temsil etmektedir. Bu kaynağın az bir oranı bile uyuşturucu maddeler, şiddet veya cahillik dolayısıyla ziyan olursa bunun demokratik bir topluma maliyeti çok yüksek olur. Böyle bir kayıp, bir işyerinin işletme maliyetleriy-

miş gibi pratik bir açıdan düşünüldüğünde dahi toplum bakımından büyüktür. Kaybedilen zaman, hırsızlıklar, yetiştirme ve düzeltme eğitimi masrafları da yaratıcı ve yönetici olması muhtemel bir kabiliyetin ziyanının yanısıra bir bilânçoyu altüst edecek kudrettedir.

İş ve eğitim ayrı dünyalar olarak telâkiki edildikleri halde eğitim kurumları iş çevresinin mali desteğine ihtiyaç duydukları ve birçok iş adamı memurlarına eğitim imkânı sağlayan eğitimci hüviyetine büründükçe bu iki çevrenin birbirine bağlı olduğu iyice ortaya çıkmaktadır. Bu iki dünyanın arasındaki ilişkiyi incelemek ve görüşlerinin ortak yönlerini saptamak için «Conference Board», kamu ilk ve orta öğreniminin içinde bulunduğu durum ve bu durumda iş çevresinin rolü hakkında üç araştırma yapmıştır. 1971 yılında yapılan ilk araştırma «Board» un 50 üyelik «Contribution Council»ı üzerinde yapılmış ve kamu eğitiminin tatmin edici olması ve iş çevresinin katkısı konularında temel bilgi toplanmıştır. Konseyin % 75'inden fazlası bu araştırmayı cevaplandırmıştır. İkinci araştırma içlerinden 25'inin şehirlerde okul müfettişi olduğu 50 kişilik bir eğitimci gurubuna gönderilmiştir. Bu anket, iş çevresinin eğitimde oynayacağı rolü ve sistemin şimdiki durumu hakkında fikirleri araştırdığı gibi sorunun öne sürülen çözüm yollarıyla da ilgilenmiştir. Bu araştırmayı eğitimcilerin yaklaşık olarak % 50'si cevaplandırmıştır. Bu cevaplara dayanarak, eğitimcilerin tavsiyelerine iş çevresinin göstereceği reaksiyonu ölçmek için üçüncü bir araştırma şirketlerinde eğitim konusu ile ilgilenen 50 iş adamına gönderilmiştir. Bunların % 75'inden fazlası araştırmayı cevaplandırmıştır.

II. İŞ ÇEVRESİNİN EĞİTİMDEKİ ROLÜ

İş çevresinin kamu eğitiminde oynayacağı en belirgin rol malî yöndedir. Gerek vergiler gerekse katkılar yoluyla iş çevresi okul sisteminin malî desteğinin en önemli kaynağı olmaktadır. Uzun yıllar boyunca iş çevresinin eğitime yaptığı katkılarının büyük çoğunluğu kolajlere gitmiştir. Bugün de aynı durum görülmekle beraber orta dereceli okullara, hatta ilkokullara yapılan katkılarda bir artış görülmektedir.

Kurulun ilk araştırmasını cevaplayanlardan % 90'ı evvelki yıl ilk ve orta öğrenime bir katkıda bulunmuşlardı. Bu yardımların bir kısmı araç bağışi şeklinde olduğu ve birçok şirketin operasyonları değişik yörelerdeki fabrikalarında vuku bulunduğu için katkılarının dolar olarak değerini tahmin etmek imkânsızdır. Fakat bunlardan % 40'ının yaptığı katkılar saptanabilmiştir. Bu grup içinde ortalama katkı 85.000 dolardır. Bazılarının ki ise 300.000 doları geçmiştir. Bu değerler hem özel hem de kamu okullarına yapılan katkıları kapsamaktadır.

Hernekadar birinci ve üçüncü araştırmayı cevaplandıranların bir çoğu para yardımında bulunduklarını belirtmişlerse de çoğunluk teçhizat yardımı teklifinde bulunmuşlardır. En fazla teklif edilen ise personel zamanıdır. Bu, okul birliği toplantılarına katılmak ve diğer bazı fonksiyonlarda bulunmak şeklinden belirli derslerin öğretmenliğini yapmaya kadar birçok şekilleri içine alan bir tekliftir. Bu personel yardımı tekliflerinin birçoğu daha iyi bir iş-eğitim işbirliğini sağlamak içindir. İş adamlarından birçoğu, okul yö-

neticilerine iş çevresinin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçlara uygun müfredat konusunda tavsiyelerde bulunup yardımcı olmak üzere bazı memurlarını görevlendirdiklerini belirtmişlerdir.

Eğitimcilerin istekleri :

Şirket personelinin zamanı, eğitimcilerin çoğunun istedikleri tipte bir katkıdır. Buna rağmen bazıları para, teçhizat ve personel yardımları dışında başka katkılar da istemektedir. Bu eğitimcilerin bazıları iş çevresinin gençlere daha çok imkân tanımalarını istemektedir. Bu kişiler, teknokratik bir toplumda gerçek öğrenme araçlarının okullardan ziyade iş çevresinde olduğuna inanmaktadırlar. Bunların görüşü, en iyi öğrenme şeklinin evvelde saptanmadan, sınıflardan daha az resmi bir ortamda olacağıdır. Yaşam boyunca herkes sürekli bir öğrenme içindedir ve bu öğrenim, konu ilgisini çektiği, öğrenim çevresi ilgilendiğimiz şeyleri kapsadığı ve bilhassa öğrendiğimiz şeyin uygulanma ihtiyacını ve yerini gördüğümüz zaman en iyi şekilde oluşmaktadır. Eğitimciler bu görüşü gözönünde tutarak, işçevresini talebelere yardımcı olmaya teşvik etmektedirler. Bu tavsiyeye birkaç yaklaşım vardır.

Bazı firmalar, talebeler için yıllardan beri şirketi gezdirme ve tanıtırma turları tertip edip meslekleri tanıtırma günlerinde okullara konuşmacılar gönderdiklerini bildirmişlerdir. Bazıları ise talebelere yarım günlük iş imkânları tanımakta veya iş incelemesi programları sağlayarak bunların hem para kazanıp hem de iş dün-

yasını tanımlarına yardımcı olmaktadır.

Fakat Ivan Illich gibi bazı eğitimciler daha fazlasını istemektedirler. Bu eğitimciler, öğrenim çevresini bilgi merkezleri etrafında yeniden oluşturmaktan, kişileri neyi ve ne zaman öğrenmek istediklerini seçmekte serbest bırakmaktan bahsetmektedirler. Bugün son derece ihtisaslaşmış olan teknolojinin tam aksi etkiyi yarattığına inanmaktadırlar. Bu, bilginin, parası ve zamanı özel okullara devam edip bu alanlardaki işlerin kapısını açacak sertifikayı almaya elverişli birkaç kişiye akmasına sebebiyet vermiştir. Bu eğitimciler, öğrenimin nüfusun daha geniş bir kısmına para ve zamandan da tasarruf edilerek sağlanabileceğine inanmaktadırlar. İleri sürdüklerine göre bu, resmi olmayan bir öğrenme sistemi veya daha fazla çıraklık programları kullanmak suretiyle başarılabilir. Üzerinde durdukları en önemli noktalardan biri de yeni teknokrazi araçlarının - endüstri makinaları - bunları öğrenmek isteyen herkese kolaylıkla sağlanabilmesi gerektiğidir. Bu makinaların birçoğu ise bir okulun satın almayacağı kadar pahalı ve komplikedir.

İş çevresini, sertifika ve diploma istemekten kişinin vazgeçip işe alma kararını bu tip belgelere bakmadan kişinin o işi yapıp yapamayacağına dayanarak vermeye teşvik etmektedirler.

Diğer eğitimciler ise iş çevresinin eğitime, cemiyet liderliğinde rol oynayarak ve iş ayırımını kaldırmak suretiyle ırk engellerini azaltarak yardımcı olabileceğini düşünmektedir. Detroit Okul müfettişi Charles J. Wolfe'un söylediğine göre iş çevresi eğitime en büyük katkısını «bir cemiyette dengeyi sağlayarak yapabilir. Bunu cemiyetin devamlı bir parçası haline gelip iş imkânları yaratıp vergi ödeyerek sağlayabilir. Problemler cemiyetlerden kaçan bir iş çevresi problemleri daha da fazlaştırmaktadır.»

Eğitimcilerden birçoğu iş çevresinin sağlayacağı paranın gerekliliğinden söz etmekle beraber bunun ihtiyacın sadece bir kısmı olduğunu belirtmektedirler. New York Eyaleti Eğitim Komisyonu üye-

si Ewald B. Nyquist, parayı iş çevresinin yapabileceği en büyük katkı olarak sayıyorsa da «daha geniş bir anlamı olan «destek» terimini planlama ve uygulama yardımlarını da kapsadığı için» tercih ettiğini belirtiyor.

Eğitimcilerin cevapları iş çevresinin eğitimdeki rolünü okulların malî desteği olmaktan daha geniş gördüklerini ifade etmektedir. İş çevresinden daha geniş bir destekleyici rolü oynamasını beklemektedirler.

İş sahasında geliştirici, düzeltici eğitim

Birçok firmalar memurlarına düzeltici temel eğitim vermek zorunda kaldıkça iş adamları kendilerini daha fazla eğitimci rolü oynarken görmektedirler.

Şirketlerde yapılan iki araştırmada işçilere düzeltici eğitim verildiği belirtilmiştir. Programlarını detaylı olarak belirtenlerden bazıları bunun iş-başında-eğitimden ayrı olarak yürütüldüğünü açıklamakla beraber bunu iş-başında-eğitimle birleştirenler olduğu da görülmüştür. Birinci panele katılanlardan bu eğitimin maliyet hesabı istenmiş fakat bunlardan çok azı hesaplanabilmiştir. Bu hesaplarda maliyet tahminleri işçi başına 2.5 dolardan 2.775 dolara ve toplam olarak da 20 dolardan 360.750 dolara kadar değişmektedir. İkinci panelden maliyet hesapları istenmemiş olmakla beraber % 68'i toplam maliyetin şirket tarafından karşılandığını belirtmişlerdir. % 9'u memuru maliyete iştirak ettirmekte ve diğer bir % 9'un maliyeti devlet tarafından ödenmektedir. Geri kalanları «Urban Coalition» gibi kâr gâyesi gütmeyen kurumlar tarafından karşılanmaktadır. Araştırmayı cevaplandıranlardan yarıdan azı programlarının mahalli okulların da işbirliği ile yürütüldüğünü ve % 25'ten biraz fazlası da böyle bir işbirliğini istediklerini belirtmişlerdir.

Düzeltilen eğitimde iş çevresinin sorumluluğu

Eğitimcilerin görüşüne göre düzeltici temel eğitimin sorumluluğunun iş çevresinde olması gerekmemektedir. Bu konu üzerinde birkaç görüş vardır:

- ★ Eğitimin sorumluluğu iş çevresine değil okul sistemine aittir. İş çevresi Düzeltici eğitimi mahalli okul sistemi içerisinde desteklemeli, bu tip programları tek başına yürütmemelidir.
- ★ Bir memur ne kadar yetenekli olursa işinde o nispette değerli olacaktır iş çevresi çalışmalara düzeltici ve ileri seviyede eğitim vermektedir.
- ★ İş çevresi düzeltici eğitim vermekten ziyade ihtisas eğitimi vermeye yeteneklidir.

Bazı eğitimciler, gerekli düzeltici eğitim için yakın bir iş-eğitim işbirliğinin herkese fayda sağlayacağı kanısındadır. Dayton okulları müfettişi Wayne Carle'nin dediğine göre «bu servis okullar tarafından, gerekirse fabrikalarda, sağlanmalıdır. Endüstrinin eğitim programları operasyonları için ihtiyaç duydukları teknik eğitim üzerinde olsun. «Detroit'in Resmi Okullar Genel müfettişi Charles J. Wolfe'da temel eğitimin okullara bırakılması gerektiğini düşünenlerden. Bununla beraber «iş çevresiyle ortak yürütülecek ihtiyaç analizlerinin faydalı olacağına da» inanıyor.

Bazı eğitimciler de iş çevresinin düzeltici eğitim yapıp yapmaması konusundaki sorunun minimum yeteneklere sahip olmayan kimsenin işe alınmaması ile çözümleneceğine inanıyorlar. Bunun yetişkin yaşlara kadar hiç temel bilgi edinmeden gelenlere nasıl güçlükler yaratacağını St. Louis'den David J. Mahan şöyle ifade ediyor: «Birçok eyaletlerde yetişkinlerin eğitimi resmi okul sistemlerinin sorumluluğu altında değildir. Eğer eyalet veya mahalli vergi kanunları yetişkinlerin eğitimi için kaynak teşkil etmiyorsa resmi imkânların yetişkinlere harcanacak kısmı gençlerin eğitimine ayrılmış olanlardan kesilecek demektir.»

Mahan şöyle devam etmektedir : «Eğer yetişkinlerin düzeltici eğitimi iş çevresine uzun vadede kâr sağlayacaksa böyle bir temel eğitimin sorumluluğu iş çevresindedir.»

İş çevresinin müfredat düzenlenmesine katkısı

Birçok eğitimciler müfredat planlaması ve tasarlanmasında iş çevresinin yardımını bilhassa iş çevresinin ihtiyaçlarına ilişkin alanlarda memnunlukla karşılayacaklarını belirtmektedirler. İkinci paneli cevaplandıranların % 49'u müfredat planlamasına katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu katkı, danışma komitelerinde bulunmaktan başlayarak müfredatın belirli sahalarının geliştirilmesi ve planlanması şekillerinde görülmektedir. Çoğunluk, müfredatın bilhassa teknik derslerle ilgili danışma kurullarında görev almaktadır. Fakat bazıları da talebeleri iş çevresiyle yakınlaştırmayı ve onlara mezun olduktan sonra yapabilecekleri işler konusunda yardımcı olmayı amaç edinmiş meslek eğitimi programlarında çalışmaktadır. Bu, A.B.D. Eğitim bürosunun memleket çapında meslek eğitimi modellerini uygularken iş çevresinden istediği yardım şeklidir. Bu programı hem iş çevresi hem de eğitim için faydalı görmektedirler. Eğitim Bürosu Kamu İşleri Kurulu yardımcı üyesi Patricia L. Cahn'ın söylediğine göre «eğitim ve iş çevresi, gençlere, Amerika'daki 20.000 küsur meslek ve seçecekleri alanlarla ilgili akademik ve mesleki eğitim hakkında bilgi verecek bir ortaklıktan karşılıklı olarak fayda sağlayabilirler.»

Eğitim Bürosu tarafından uygulanan meslek eğitimi modelleri, eğitimciler ve mahalli iş çevresi arasındaki yakın işbirliği sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bazı modeller endüstriye dayanmakta bazıları da geleneksel okul ortamını korumaktaysa da ana okulundan itibaren çocukları iş çevresine alıştırmak için tasarlanmaktadır. Bütün iş tiplerinin ciddiyeti ve okuldaki ders konularının çeşitli işlerde kullanılışı normal müfredatla birleştirilmiştir. Çocuklar hangi iş sahalarının ilgililerini çektiğini belirlemeye teşvik edilmektedirler. Bundan sonra çocuklar o sahadaki işlerin mahiyeti, gerekli yetenekleri ve o işin mükafaatları konusunda bilgi edinmektedirler. İlgilendikleri iş saha-

sını istedikleri zaman değiştirebilmektedirler. Okul personeli ve iş adamları arasındaki sıkı işbirliği bu programı başarıya veya başarısızlığa götürecek bir faktördür. Bu program gereğince okullarda meslekler hakkında bilgi verecek daha fazla konuşmacılara ve daha sık fabrika turlarına ihtiyaç duyulmaktadır. İş incelemesi, programın lise eğitimi sırasında başlaması gereken önemli bir parçasıdır.

Bu tip bir program, birçok eğitimci ve iş adamına hitap etmektedir. İş çevresi ve eğitimin tabii olarak kaynaşması bu programda kolayca görülmektedir. Buna rağmen iş çevresinin eğitime bu derece katılmaması gerektiğini düşünen eğitimciler de vardır. Boston'lu John Holt «okulların, asıl amaçları bu olmadığı halde, endüstri ve iş alemine eleman yetiştirici ve seçici duruma» iş çevresi tarafından sokulduğunu belirtiyor ve «okullar, talebinin gelecekteki işverenlerinden ziyade talebeye hizmet etmelidir» diyor.

Birçok eğitimci, müfredat düzenlenmesinde iş çevresinin yardımını bazı bakımlardan gerekli olarak görmektedirler. Houston Bağımsız Okul Bölgesi genel müfettişi George G. Ganver bunu şöyle izah etmektedir: «**İş çevresi ve endüstrinin işbirliği olmadan, eğitimcilerin, durmadan değişen iş piyasasını gözönüne alıp gerçekçi mesleki eğitim programları tasarlamaları imkânsız olmasa bile çok güç olur.**»

Madalyonun öbür yüzü ise iş çevresinin okulları kolayca kontrolü altına alabileceğinden korkanlar tarafından ortaya konmaktadır. North Dakota Üniversitesi Eğitim Davranışları Etüdü Okulu dekanı Vito Perrone iş çevresinin «aktif bir ortak olarak önemli katkılarda bulunabileceğine inanıyorsa da mali kaynakları ve pazarlama yeteneklerinden dolayı iş çevresi ve endüstri müfredata hakim olabilecek durumdadır. Bu, okullar için iyi olmaz» diyerek endişelerini belirtiyor.

Perrone'nin, iş çevresinin müfredatın tek düzenleyicisi olmayıp eğitimcilere yardımcı veya danışman olarak görev alması gerektiği görüşü eğitimcilerin ço-

ğunluğu tarafından kabul edilmiştir. İş çevresinin bilhassa iş ve teknik konulardaki müfredatın düzenlenmesinde yardımcı ve yaratıcı ortaklığına iyi gözle bakan eğitimciler, ilgi sahalarının ve kuvvetinin diğer eğitim amaçlarını esastan saptıracağından korkmaktadırlar. New York City College'den Lillian Weber, iş çevresinin sadece yardımcı durumunda kalması gereklerini şöyle açıklamaktadır: «**Eğitimin amaçları kalkınma vasıtası ile gelişmeyi desteklemektir ve üretim gayeleri, verimlilik ile değiştirilmez.**»

İş çevresinin müfredat düzenlemesi ile ilgisinin yerinde olup olmadığı konusunda iş adamları ve eğitimcilerin görüşleri birbirine çok benzemektedir. Her iki grupta da bu ilgiyi uygun bulmayanlar azdır. Paneli cevaplandıran iş adamlarının müfredat düzenlenmesi ile ilgisi olmayan % 52'sinden sadece % 6'sı böyle bir ilginin, katkının yerinde olmayacağını söylemiştir.

OKUL YÖNETİMİ

Asıl anlaşmazlık iş çevresinin okul yönetimine karışıp karışmaması konusunda çıkmaktadır. İş adamlarından panele cevap verenlerin % 91'i okul yönetimi ile ilgili soruyu cevaplandırmıştır: Bunlardan % 54'ü iş çevresinin okul yönetimine karışması gerektiğini düşünürken, % 37'si, bu fikire karşı çıkmıştır. Soruyu cevaplandıranlardan sadece % 40'ının şimdiki durumda okul yönetiminde bir görevi vardır.

İş çevresinin okul yönetimine karışması gerektiğini düşünenler bu katılmanın okulların ihtiyaç duyduğu danışmanlık ve destek konuları çerçevesinde olmasını istemektedirler. Okul yönetimini tüm olarak ellerine almak niyetinde değillerdir. İş çevresinin yapabileceği katkı alternatiflerini aşağıdaki şekilde görmektedirler.

- ★ Okul idare kurullarında görev almak
- ★ Danışma komitelerinde görev almak
- ★ Paralı müşavir olarak görev almak
- ★ Muhasebe kontrol metodlarını okullarla paylaşmak
- ★ Teknolojilerini yenilemede okullara yardımcı olmak

- ★ Bütçe ve mali konularda tavsiyelerde bulunmak
- ★ Okullar için objektif araştırma ve değerlendirme projeleri yapmak
- ★ Fabrika yönetimi hakkında tavsiyelerde bulunmak
- ★ Okul idarecilerinin iş gücü sahasındaki problemlerine yardımcı olmak
- ★ Örgütsel düzenlemeler hakkında tavsiyelerde bulunmak
- ★ Yeni kayıt sistemlerinin tanıtılmasına yardımcı olmak
- ★ Yönetme eğitimi için personel sağlamak

İş çevresinin okul yönetimine katılması gerektiğini düşünenlerden bazıları bunu okul idarecileri böyle bir teklifte bulunurlarsa yapacaklarını belirtiyorlar. Diğerleri ise bu katkıya bütçe yönetimi alanlarını kısıtlamakta ve tüm yönetimde rol oynamayı arzu etmemektedirler. Bununla beraber panele cevap verenlerin bir kısmı «okulların iş yönetimine karışmaması gerektiği gibi» iş çevresinin de okul yönetimi ile bir ilgisi olmaması gerektiğini ileri sürmektedirler.

Eğitimcilerin çoğunluğu iş çevresinin okul yönetimine katılması konusuna direkt olarak değinmemişlerse de değinenler bu görüşe karşı çıkmışlardır. Bazı eğitimciler iş çevresinden yeni işletme teknikleri öğrenmeyi, araştırma sonuçlarından faydalanmayı, mali ve bütçe problemlerinde tavsiyelerine uymayı kabullenmişlerdir.

Fakat çoğunlukla eğitimciler, okul yönetimine katılmaların iş çevresinin bu görevi tümüyle kendi üzerlerine almalarıyla sonuçlanacağından korkmaktadırlar. Bu kişiler, bir okul yönetimi ile bir iş yeri yönetimi arasında büyük fark olduğunu söyleyip, iş çevresinin bu farkı göremediğini belirtiyorlar. Bir New York okul müdürünün iş adamlarına hitaben söylediği gibi «müfredat yenilenmesinde yardım ediniz fakat okul yönetiminden uzak durunuz. Bu konuda ne biliyorsunuz ki?»

Eğer Eğitimciler iş çevresinin okul yönetimine katılmasının iş çevresinin eğitimde oynayacağı rol bakımından uygun olmayacağını düşünüyorlarsa, iş çevresinin uygun rolü ve sorumluluğu nedir?

İş Çevresine Uyan Rol

İş çevresinin rolünü tanımlayacak kelimelerin «destekleyici» ve «işbirlikçi» olduğu eğitimciler tarafından düşünülmektedir. İstedikleri ortaklık her gün birlikte çalışmak şeklinde olmayıp, çalışmalarında yalnız kalmayıp desteklendiklerini belirtmek nitelikte olacaktır. Eğitimciler iş çevresinden aşağıdaki konularda yardımcı olmalarını istemektedirler :

- ★ Çeşitli mesleklerde gerekli olan yetenekleri tanımlamak
- ★ Yakın ve uzak gelecekteki iş imkânlarını belirlemek

Bu anlamda bir ortaklığı sağlamak için Milwaukee Resmi Okulları yardımcı müfettişi Dwight Jeel iş çevresine aşağıdaki yaklaşımı teklif etmektedir :

«İş çevresi bir ortak olabilir ve öğretmenlerin modern metodlara ayak uydurmalarında önemli rol oynayabilir. Bir «mübadele» programı öğretmenlere özel sektörle pratik bir ilişki temin edebilir.»

Eğitimciler ayrıca hem mali hem de okul sistemi ile ilgili diğer hukuki konularda iş çevresinin siyasi desteğini aramaktadırlar. Fakat iş çevresinin eğitimcilerin siyasi tavsiyelerine körükörüne uyması beklenmemektedir. Kamu eğitiminin gidişat ve amaçlarını saptamada iş çevresinin işbirliğini istiyorlar. New York Eyaleti Eğitim Komisyonu Üyesi Ewald B. Nyquist şöyle diyor :

«İş çevresinin ve eğitimin liderleri iş çevresine faydalı olacak eğitimin amaçlarına ortak bir çalışma sonunda karar vermelidir. Bu amaçlar saptandıktan sonra iş çevresinin liderleri amaçlara varmak için gerekli programların geliştirilmesini desteklemelidirler.»

Mevcut sistemin sınırları içinde çalışmaktansa öğrenim için yeni yollar aramayı tercih eden bazı eğitimciler eğitim için olduğu kadar iş çevresi için de daha geniş

rol ve kapsam olanağı görmektedirler. Bu eğitim reformcularından bir tanesi olan Ronald Gross iş çevresinin «kendisini öğrencilere açık duruma getirmek ve hayat boyu öğrenim temin etmekle» yükümlü olduğuna inanmaktadır.

Sistemi «anti-okullaştırma» hareketinin ileri gelen sözcülerinden biri «iş çevresinin kamu eğitimi için imkân yaratmakla aktif bir katkıda bulunabileceğine» inanmaktadır. Bu kimseye göre «topluma eğitim değeri olan programlar vermek ve iş çevresi için öğrenim imkânları yaratmak» iş çevresinin sorumluluğudur.

Eğitimde iş çevresinin en geniş rollelerinden birini, iş çevresinin kamu eğitimine büyük katkıda bulunabileceğine inanan dekan Vito Perrone şöyle tarif etmiştir: «İş çevresi ilk ve orta dereceli okullara çeşitli işgücü kaynakları ve malzeme temin edebileceği gibi meslek eğitimi için ortam da yaratabilir.... Ayrıca, iş çevresi çalıştırdığı kimselere de eğitim verebilir. Bu, işle ilgili olabileceği gibi okuma, yazma, hesap konularında temel eğitim veya kültürel konularda eğitim de olabilir. İş çevresi ve endüstri, azınlıklar, fakirler ve mağdur duruma düşmüş olanlar için daha fazla iş imkânı sağlayabilir. Bu tip olumlu davranışlar okulları daha geniş bir kitle için anlamlı hale getirebilir.»

Bazı eğitimciler, eğitim sahasında iş çevresi için çok geniş bir görev alanı görmekteyseler de (bu durumda şirketler öğrenim faaliyetlerinin merkezi oluyorlar) çoğunluk iş çevresine eğitime destek olan bir ortak gözüyle bakmaktadırlar. Aşağıda belirtilen hususlar eğitimciler tarafından öne sürülmekte olup iş çevresinin bu ortaklık rolünü en iyi ne şekilde yürütebileceğini gösteren metodlardır:

- ★ Danışma ve planlama komitelerinde görev almak
- ★ Mahalli görevlilere programların değerlendirilmesinde yardımcı olmak
- ★ Okullara malî konularda siyasi destek sağlamak
- ★ Öğrencilere yarım günlük iş imkânları sağlamak

★ Gelecek 5-10 yılda meslekler için gerekli olacak yeteneklerin tahminlerini yapıp okullara vermek.

★ Malzeme temin etmek

★ Belirli programlara malî yardımda bulunmak

★ Talebelere iş çevresi çalışmalarını muntazam olarak tanıma imkânı vermek

★ Meslek eğitimi programlarına katılmak

İş Çevresinin Şimdiki Katkısı

İkinci panele katılanlara ileri sürülen faaliyetlerden hangilerine şimdiki halde katkıda bulundukları ve ileride katkıda bulunmayı düşündükleri sorulmuştur.

Cevaplandırıanlar arasında katkı derecesinin epeyce yüksek olup, çoğunluğun birden fazla faaliyete katkıda bulunduğu görülmüştür. İleri sürülen tekliflerden hiç birisi cevaplandırılanlar tarafından tamamen reddedilmiş değildir. Katkı derecesi malî konularda siyasi destek sağlayan % 34'ten başlayıp belirli programlara malî yardımda bulunan % 83'e kadar uzanmaktadır. Planlama ve danışma komitelerinde görev almak, talebelerin yarım gün çalışmalarını sağlamak ve meslek eğitimi programlarına katılmak ise cevaplandırılan gurubun % 75'inden fazlasının katkıda bulundukları faaliyetlerdir. % 50'den fazlası ise talebelere iş çevresinin çalışmalarını muntazam görmek fırsatını verip, okullara, da malzeme temin ettiklerini ileri sürmektedirler. Gurubun sadece % 46 sı mahalli okulların programlarını değerlendirmelerinde yardımcı olmaktadır. 5-10 yıllık mesleki tahminlerde bulunup gerekli yetenekleri okullara bildirenler ise % 40 dır. Fakat bu faaliyet ayrıca gurubun % 46'sının gelecekte katılacağı bir husus olarak belirtilmektedir.

Eğer ilgilendiklerini söyleyen kimseler gerçekten katkıda bulunmaya başlarsa, komitelerde görev almak, belirli programları desteklemek, talebelere iş çevresinin çalışmalarını görme fırsatını vermek ve meslek eğitimi programlarına katılmak

şeklindeki faaliyetlere, cevaplandırılanların % 90'ı katılmış olacaklardır. Ayrıca cevaplandırılanların % 75'inden çoğu meslek yetenekleri tahminlerinde bulunup talebelere yarım gün çalışma fırsatı vereceklerdir. Bunların % 50'sinden fazlası da malzeme sağlayıp program değerlendirilmesinde yardımcı olacak ve mali konularda siyasi destek sağlayacaktır.

İş Çevresi Katkısının Yeterliliği

İş çevresinin bu katkısı, desteği eğitimciler tarafından nasıl nitelendirilmektedir? Katkırı yeterli buluyorlar mı? Hayır, yeterli olmaktan çok uzakta olduğunu düşünüyorlar. Daha faal olarak katkıda bulunmalarını ve desteğin artmasını istemektedirler. İş çevresini çok çabuk hücumla geçmekle suçlamaktadırlar. Destekleri gerekli değişikliklere yardımcı olmaktan ziyade tenkid şekli almaktadır. Bazı eğitimciler iş adamlarının bir kısmının eğitimi yeterince desteklediklerini kabul etmektedirler. Fakat geri kalanların okul sistemini vergiyle ayakta duran bir başcezası olarak gördüklerini belirtmektedirler. Detroit okulları genel müfettişi Charles S. Wolfe kendi bölgesindeki iş çevresinin desteğini oldukça bölmiş bulmaktadır. «Firmaların birçoğu okullara karşı olan sorumluluklarını ciddiye alıyor ve yeterli mali kaynağı, yardımcı eğitim kanunlarını destekliyorlar. Fakat böyle gelişmelerin aleyhinde kulis faaliyetlerinde bulunanlar da var.»

Eğitimciler bazen eksikliğin bağlılık olmayıp takip ve kontrol olduğunu görmektedirler. Dayton okulları müfettişi Wayne Carle bunu şöyle açıklamaktadır. «Yüksek kademelerdeki yöneticiler kamu eğitimiyile ilgilenip destekliyorlar fakat bu, ortaklığın alt kademelerine inemiyor ki, gençlerin iş çevresinde bir yer edinebilmeleri için bu şarttır.»

Eğitimciler iş çevresinin desteğini yeterli bulmadıkları zamanlarda bile kabahati tamamen iş çevresinde görmeyip kendilerini de suçlamaktadırlar. Milwaukee yardımcı müfettişi Dwight Teel şöyle demektedir. «Kabahat iş çevresinde olduğu

kadar eğitimdedir. İş çevresinin planlarına, programlarımıza tamamen uymasını bekleyemeyiz. Diğer taraftan iş çevresi, personel, olanak ve malzemeleri daha fazla paylaşmaya hazır olmalıdır.»

Eğitimcilerin çoğunluğunun iş çevresinin desteğini yetersiz bulmalarına karşılık bazıları sadece yanlış yöneltmiş olarak görmektedirler. Dekan Vito Perrone bazı iş adamlarının çok şeyler yaptığını kabul etmekle beraber «eğitimdeki iş faaliyetlerinde hissedilen ticari havayı» sevmeyeceğini belirtmektedir.

Portland Resmi Okullarından Victor Doherty iş çevresinin desteğini yeterli bulmakta fakat şunu da ilâve etmektedir. «İş çevresi eğitim ihtiyaçlarını tespit edecek güvenilir mekanizmalar meydana getireceği yerde, ihtiyaçları kendi başına tespiti çalışmaktadır.»

Ronald Gross iş çevresinin desteğini ne yeterli ne de yetersiz bulmakta, «sadece yanlış yöneltmiş» olarak görmektedir.

Başka bir eğitimci ise iş çevresinin desteğini yetersiz bulmakta ve bunu şöyle açıklamaktadır:

«Görülmektedir ki iş çevresi kendi bünyesinde eğitim tecrübeleri sağlamak için pek gayret göstermemektedir. Ayrıca iş çevresinin ortaya koyduğu ürünlerin hiçbir eğitimsel değeri de yoktur.»

İş çevresinin desteğinin genel olarak yeterli olduğunu düşünenlerden biri olan New York Eyaleti Eğitim Komisyonu üyesi Ewald B. Nyquist şöyle demektedir, «İş çevresi desteğinin değişmekle beraber genel olarak, iş çevresi liderlerinin kamu eğitiminin ekonomik önemini anladıklarını ve makûl bir destek sağladığını söyleyebilirim.»

İş Çevresi Kendi Desteğini Nasıl Değerlendiriyor.

İkinci panel kendi desteklerini yetersiz bulmaktadır. Cevaplandırılardan sadece % 23'ü desteklerinin yeterli olduğunu inanmaktadır. Birçoğu yardımların yetersizliğini okullardan kâfi talebin gelmesine bağlamaktadır. Bazıları da okulların

iş çevresinin yardımlarını kullanmadığını ileri sürmektedir. Bunlar, yardımlarının içtenlikle kabul edilmesini ve yararlı olduklarının delillerle ispat edilmesini istemektedir. Bir New York Bankası İdarecisinin belirttiği üzere «okul idarecileri yardımları içtenlikle kabul ettikçe ve bunların etkisini somut bir şekilde gösterdikçe daha çok yardımda bulunulacaktır.»

Cevaplandırırlardan bazıları eğitimcilerin iş çevresinin yardımlarını istedikleri takdirde iş çevresi ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmaları gerektiğine işaret etmektedirler. Güneyli bir banka genel müdür muavini şöyle demektedir, «Eğitimciler yardım talep ediyorlar fakat ekonomik eğitim veya serbest teşebbüs eğitimi vermeleri istenince de karşı çıkıyorlar.»

İş çevresinin eğitime sağladığı uzmanlığın eğitimciler tarafından ziyan edildiğini düşünenler de çıkmaktadır. Bazıları ise

daha çok yardım etmek istemelerine rağmen ekonomik koşullar tarafından kısıtlanmaktadır. Diğerleri yüksek öğrenime katkıda bulunmakta fakat ilk ve orta öğrenime yapılan katkıların arttığını farketmektedirler. Birçok program halen değerlendirilmektedir.

Cevaplandırırlardan bazıları eğitimcilerin para taleplerini kısmaları gerektiğini düşünmektedirler. Resmi kaynaklar yetmediği zaman iş çevresine başvurmalarından hoşlanmamaktadırlar.

Birçok şirket eğitimin ihtiyaçları karşısında şaşkırdıklarını belirtmektedir. Bunlar, eğitime yardım etmelerine rağmen ihtiyacın çok fazla olduğunu ve her zaman için daha fazlasının yapılması gerektiğini ifade etmektedirler. Ayrıca, iş çevresinin kaynaklarının da sınırlı olduğunu ihtar etmektedirler.

III. EĞİTİMİN TEMEL AMACI

Eğitimde iş çevresinin rolünün her tanımını geniş ölçüde eğitimin temel amacı üzerindeki kişisel görüşlere dayanmaktadır.

Eğitim okullarda verilmeye başlandığından beri bu sorun süresiz tartışma konusu olmuştur. Niçin bir çocuğu alıp belli bir süre değişik konularda eğitim görmesi için bir okula yerleştiriyoruz? Başarmayı umduğumuz şey nedir? Bazı yetenekleri mi öğretmek hedefini güdüyoruz? Eğer öyle ise, hangi gaye ile? Hayatını kazansın diye mi? Yeteneklerinin tümü ile içinde bulunduğu topluma bir katkıda bulunsun diye mi? Yoksa bütün bunlardan ayrı olarak her kişiye ilerleyebileceği, araştırma yapabileceği ve kişisel potansiyelinin tümünü kullanabileceği uygun şartları içeren bir çevre mi sağlamak yollarını arıyoruz? Yahut insanlık devam edebilsin diye geçmiş bilgi birikimini sadece nesilden nesile taşımakla mı yükümlüyüz? Toplumun ayakta durabilmesi için gerekli değerleri harekete geçirmeye mi çalışıyoruz? Yoksa, eğitim sadece küçük bebekleri, toplumun ekonomik refahı bakımından, faydasız tüketici devreden üretken tüketici devreye geçerken yöneltin bir bakım servisi midir? Eğitim bu bahsettiklerimizimizin hepsini mi, bir kısmını mı içerir; yoksa tamamen farklı bir şey midir? Bu soruların tartışması kolaylıkla kalın kitapları doldurabileceği gibi, başarısı da o ölçüde düşük olabilir. Kim nihai sonucun ne olduğunu söyleyebilir?

Fakat düzenli bir işletme pratiği olan her işletmecinin söyleyebileceği gibi metodları saptamadan önce amacın ne olduğunu

kararlaştırmamız gerekir. Hiç kimse bunun kolay olduğunu ve amacın saptanmasının bir defada ve her zaman geçerli olduğunu iddia edemez. Bu araştırmada bütün yapılmaya çalışılan şey, bazı iş adamlarının ve eğitimcilerin ortaya koydukları amaçların temel tariflerini kısaca gözden geçirmektir. Bu kimselerin tarifleri eğitimin amacı üzerindeki görüşlerini tüm olarak açıklamaz, ama onların düşünce yönlerini gösterir. Bir dereceye kadar da, bu kişilerin bütün diğer sorunlarla ilgili düşünceleri de eğitim sorunlarıyla ilgili görüşlerinin tesiri altındadır.

Temel olarak hakim iki görüş noktası vardır :

- ★ Eğitim her şeyden önce kişisel potansiyelin gelişmesi için kişiye yardımcı olan, teşvik eden ve kendi içinde gelişen bir süreçtir.
- ★ Eğitim bazı temel yetenekleri hayata hazırlık olarak kişiye veren bir süreçtir.

Bu iki görüş de birbirine tamamen aykırı değildir ve bazen bir kişinin görüşünde her ikisi de bulunabilir. Eğitimin temel yetenekleri verdiğini ileri süren görüş eğitimciler arasında azsa da iş adamları bu görüşü daha çok benimsemektedirler.

Her iki grupta da cevaplarında mesleğe hazırlık konusunda sık sık değinmekte, lâkin ikinci derecede önem vermektedirler.

Toplumu bugünkü haliyle muhafaza etmek ve iş başındaki kişilerin yerini alabilecek eleman yetiştirme ihtiyacı da, iki grubun üyelerince tanımı yapılan eğitimin temel amacı olarak belirtilmektedir.

Eğitimciler

Araştırmaya katılan eğitimcilerin dediği gibi eğitimi gelişen bir süreç olarak düşünme esas olarak faydalı bir eğitim için evvelâ kişiyi anlamak ve onun gelişme safhalarını yakından bilmek prensibine dayanır. Bu görüş New York'lu eğitimci Harvey B. Scribner tarafından şöyle açıklanmıştır :

«Okul eğitiminin amacı kişiye kendisini ve çevresini daha iyi tanıması, anlaması için bir fırsat tanımadır. Herseyden önce okullar bireyi öğrenmeye yöneltmelidir ki okul devresinden sonra dahi kişi öğrenmeye karşı istekli olabilsin.

CCNY'den Lilian Weber'e göre ise, eğitim insanın gelişmesine yardıma destek unsurlardan sadece birisidir. Portland'lı Victor W. Doherty de eğitimi gelişen bir süreç olarak görenlerdendir ve ayrıca bu gelişmenin yönleriyle ilgili ayrıntılı görüşleri vardır. Victor W. Doherty, eğitimin esas gayesi «bir çocuğun kişisel ve sosyal gelişimini onu demokratik toplumun üretken ve mutlu bir üyesi yapacak şekilde kolaylaştırmaktır», der. Bu düşüncenin ışığı altında şimdiki eğitim sistemini de şöyle değerlendirir : «Şimdi uygulanan sistem teklif edilen alternatiflerden çok daha iyi olmakla beraber yukarıda bahsedilen amaca hizmet etmekten çok uzaktır.»

Çoğu eğitimciler çocuğun iş hayatına hazırlanmasını eğitimin gayesi dışında bırakmak gibi bir çaba göstermişlerse de bunu diğer bütün unsurlarla eş değerli görüp, hayatın bir parçası olarak mütalaa ederler. New Orleans yardımcı müfettişi James E. Dean, kişinin iş hayatına hazırlanmasını eğitimin temel gayelerinden biri olarak kabul eder; fakat eğitimin en önemli gayesinin öğrencinin kişisel potansiyelinin sınırlarını zorlamak olduğunu söyler.

Mesleğe hazırlık devresine büyük bir ağırlık verilmesinde eğitimcileri korkutan hususlar; çocuk henüz hazır değilken böyle bir seçim yapılması, çocuğun belli katı bir kalıba oturması, muhtemelen lüzumsuz bir potansiyel kaybına sebep olun-

ması ve çocuğun ilerletmekten ziyade statükoyu tekrarlayan, pekiştiren bir kişi olmasıdır. Kişinin kurulmuş düzene körü körüne uymaktan çok çevre düzenleyicisi rolünü açıklayan John Holt «eğitimin önemli bir amacı insanları seçmeye, bulmaya ve yapmaya değer şeyleri yapmaya hazırlamak ve onlara her yolda yardımcı olmaktır.

—Amerikan okullarının hiçbirinde bu yönetimin uygulandığını tahmin etmiyorum— tabii ki okullar bunu kendileri görmemektedirler. Farklı bir şekilde söylemek gerekirse, okullar kişileri topluma yeniden şekillendirmeye hazırlamalı, topluma uymağa değil» demektedir.

Eğitimin bu hedefleri nasıl gerçekleştireceği ve gerekli yetenekleri nasıl sağlayacağını ise Milwaukee'li Dwight Teel şöyle açıklıyor :

«Eğitimin amacı insanı iş ve oyun ile ilgili kararları verebilecek hale getirmek olmalıdır : Gerekli yetenekleri kazandıktan sonra eldeki bilgiyi değerlendirmek, bütün sosyal ilişkilerde yeterli bir fonksiyon göstermek, gelişmeyle ilgili bir temel yapıya sahip olmak gibi.»

Bazı eğitimcilerin görüşüne göre, böyle bir yaklaşıma yöneltilmiş araştırma kendi kendine mesleğe dönüşür. Onlara göre eğitimin temel amacı ilkel yeteneklerin öğretimi ile gelecek için iyi bir ortam hazırlamaktır. Ancak böyle bir meslek hazırlığı faydalı olabilir. Dayton'lu Wayne Carle'ye göre eğitimin birinci amacı «kişileri temel eğitim yetenekleri ile donatmak ve alternatiflerin analiz ve değerlendirmesine dayanan kararlar verme yeteneğini onlara kazandırmaktır.»

Eğitimin amacının gelişimle ilgili bu tanımları kişinin kendisini anlamasına ve bilmesine yardımcı olduğu kadar dünyayı tanımayı da içerir. Bu anlamda yukarıdaki tanımlar insanları belli bir kalıba sokma düşüncesini taşımazlar. Fakat bütün bunların ötesinde insanları belli bir toplum hayatına hazırlama gayesi güderler. Bu toplum aynı zamanda eğitimi güden güçtür.

Eğitimciler arasında, kişinin eğitimi üzerinde toplumun rolüyle ilgili iki farklı görüş vardır. Toplumun kişi üzerinde hürriyet ve seçme hakkını kısıtlayan ağır bir baskı ve tesiri olduğunu düşünenler de vardır. Diğer taraftan, eğitimcilerin çoğu ise toplumda bir mevki kazanmak için hazırlanmayı eğitimin en önemli bir kısmı ve yaşamın en normal bir gereği olarak görürler. Farklı tekliflerin yapılmasını hoş karşılarılsa da, temel olarak demokratik değerlerin kıymetlendirilmesi eğitim sisteminin esası olarak mütalaa edilir. St. Louis'li David J. Mahan'ın dediği gibi :

«Amerikanın adli ve hukuki kuruluşları eğitimin temel amacının mevcut demokratik düzenin korunması olduğu görüşündedirler. Bu amaç, düşünüş yöntemi, meslekî hazırlık, edebî ve diğer yetenekleri içinde toplar».

Eğitim kurulundan Patricia L. Cahn gibi düşününlere göre ise eğitim temel amacı demokrasinin kolay işler hale gelmesine yardımcı olmaktan çok öğrencileri yeteneklerinin arzu edilen sonuca ulaşmasıdır.

Gelenek olarak okullarımızın ve kolejlerimizin en önemli mesuliyetleri gençlere, demokratik bir toplum içinde söz sahibi, olumlu bir birey olarak yetişmelerini sağlayacak sorun çözücü yetenek ve değerleri öğretmektir. Bu halâ eğitimin en önde gelen amacıdır. Eğitimin temel amacının en kısa fakat en gelişmiş tarifi herhalde bunu «özgürlük» olarak tanımlayan Ronald Gross tarafından yapılmıştır. Ronald Gross şimdiki eğitim sistemini bu amaca ulaşmak için yeterli bulmamaktadır.

İş adamları

İş adamları hakkındaki genel klişeleşmiş düşünceler onların okulların eğitilmiş personel yetiştiren kurumlar olması gerektiğini düşündükleri ve diğer eğitim fonksiyonlarını önemsemedikleridir. Eğitimciler ise talebeleri iş hayatına yetiştirmek hususunda tamamen karşı bir kupta gibi görürler. Ankete katılanların görüşlerine göre gerçek, klişeleşmiş ön

yargılardan çok farklıdır. Hakikatte iş adamları genellikle okulları, işçi yetiştiren kurumlardan daha çok önemserler; Eğitimciler ise meslek hazırlığını eğitimin temel bir unsuru olarak görürler.

İş çevresinin eğitim kapasitesi son zamanlarda çok geliştiği için, çoğu yapımcılar belli bazı işler için eğitimi kendilerinin yapmasını tercih ettiklerini, okullarınsa insanları sadece ne istediklerini bilen, öğrenme kabiliyeti olan ve bazı temel okuma yazma ve aritmetik öğrenimi görmüş kişiler haline getiren kurumlar olması gerektiğini belirtmektedirler.

Eğitimciler ile iş adamları arasında eğitimin amacının tarifinde ufak ve açık bir fark eğitimcilerin eğitimi gelişen bir süreç olarak görmeleri yanında birçok iş adamının eğitimi önümüzdeki yaşama hazırlık olarak tanımlanmasıdır. İş adamının tanımına göre eğitim geleneksel bir şekilde bilgi verir, düşünce yollarını öğretir ve temel yetenekleri sağlar. Öğretmen, iş adamının eğitim tanımında eğitimcinin tanımına kıyasla, çok daha aktif bir rol oynar. İş adamları eğitimi aktif olarak tarifler ve bu tarif hiçbir zaman eğitimin diğer amaçlarını kısıtlamaz. Eğitimin bir çok iş adamı tarafından mesleğe hazırlık olarak değerlendirilmesi esasen çok yönlü temel amacın sadece bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu temel amaç iş hayatına hazırlığı da içeren toplum yaşamına dönük tüm bir hazırlıktır.

Bir iş adamı için çevresini ve içinde yaşadığı toplumu tanımak çok önemlidir. Bir iş adamının dediği gibi eğitimin amacı, kişiyi «karışık ve dinamik bir yapısı olan çevreye hazırlamaktır.» Bir başkası da eğitimin en önemli amacı «çevremizde olup bitenleri önceden kestirebilme yeteneğini geliştirmek ve bu değişikliklere adapte olabilmek için kişiye gerekli bazı unsurları kazandırmaktır» demektedir.

Birçok iş adamına göre, insanlar belli bir yaşamı yaşamaya veya anlamaya çalışmak onları önceden kararlaştırılmış bir kalıba sokmak demek değildir. Serbest seçim hakkı burada temel haktır. Bir iş adamının dediği gibi, amaç «insanlara ken-

dilerine içinde en uygun yeri saptayabilecekleri bir dünyayı tanıtmak ve düşün-dürmektir.»

Bir çok işadamlı kişisel potansiyelin geliştirilmesi üzerinde önemle dururlar. —Bu, insanların bir işi seçmesi ve eğlen-ce zamanı, vatandaşlık görevinin yerine getirilmesi ve aile sorumluluklarıyla oldu-ğu kadar bu işle de ilgilenmelerine hazır-lık safhasını da kapsar. Panele katılanla-rın bir kısmı da kişilerarası yeteneklerin geliştirilmesini bu günkü yaşamda başa-rılı olabilmek için bir şart olarak görmek-tedir. Çoğuna göre eğitim tüm topluma sağlıklı bir uyum yapabilmek için gerekli bir araçtır. Bir iş adamına göre eğitimin amacı «öğrencilere, gerçek hayata başa-ryla adapte olmalarında yardımcı olmak ve onların yapıcı ve anlamlı bir hayat sür-melerini sağlamaktır. Bir başka iş adamı «toplumun her cephesinde önemli bir rolü olan tüm bir kişi yetiştirmektir» diye ta-rif ediyor eğitimin amacını. Aynı zaman-da sorunları saptayanlar kadar onlara çä-re bulanların da yetiştirilmesi önemlidir.

Eğitimin neler başarması ve gerçekleştirmesi hususunda pek çok iş adamı fikir yürütür; nasıl başarıya ulaşılacağı konu-sunda ise bir kısmı yine kuvvetli bir fikir sahibidir. Onlara göre eğitimin önde gelen amacı bugünün dünyasında kaçınıl-maz bazı yetenekleri öğrenmektir. Sık sık bahsedilen yetenek de düşünme yeteneğidir. Bazıları buna analiz, değerlendirme ve karar verme yeteneklerini de ilâve eder. Verimli bir yaşam için gerekli bu yeteneklerin geliştirilmesi katı bir eğitim sonucuymuş gibi düşünülmemelidir. Bazılarının hayatı olduğu gibi kabul eder yol-da konuşmalarına karşılık, bazıları da de-ğişim ve hareket ararlar. Bir başka iş ada-mına göre eğitimden elde edilen şey «ol-duğun yerden olmak istediğin yeri saptayabilmek ve oraya ulaşmak için gerekli olanı yapabilmek» için bazı yeteneklere sahip olmaktır. Bir başka iş adamı, amaç: «yaşama renk katmak, daha tatmin edici oluşumları arttırmak, harekete geçirmek ve kişiyi topluma karşı daha hassas bir duruma sokmaktır», diyor. Diğerleri eği-

tim, kişinin çevresine olan ilgisini, araştı-ma duyusunu ve yeteneklerini geliştirme isteğini uyandırmalı ve harekete geçirme-lidir diye belirtir.

Küçük bir grup da eğitimin gayesinin birikmiş bilgileri nesilden nesile geçirme olduğunu savunur. Birçokları dünya ile uyum kurabilmek için bu birikmiş bilginin kişiye olan önem ve gereğini belirtir. Geç-miş tecrübenin geleceğe olan faydası be-lirtilir. Ankete katılanlardan biri eğitimin amacını iki bilgi fonksiyonuna ayırarak ta-nımlamaktadır.

«1 — Önceki nesillerin bilgi birikimi-nin yeni nesile aktarılması

2 — ... Ve bu bilginin tatbik alanının geliştirilmesi».

Bir başka iş adamına göre eğitim «bir toplumda bireysel sorumlulukların veya vatandaşlık görevinin yapılması, iş icabı veya bir insan olarak yerine getirilebilme-si için gerekli temel bilgi ve yeteneklerin kaynağıdır.»

Meslek hazırlığının eğitimde oynadığı rol bir bakıma da öğrenciye bağlıdır. Eğer öğrenciler özellikle lise çağında uygun dersleri kendileri seçme durumunda ise-ler yönetim ve meslekî eğitim gerekli gö-rülür. Ayrıca öğrencilere kendi yetenek ve ilgilerine uygun farklı iş alternatifleri-nin sunulması gereklidir, çünkü birçok öğrenci ancak bu yolla kendilerine uygun bir çok yeni işin varlığından haberdar olabileceklerdir. Bazı iş adamları bunun gibi bilgilerin doğrudan doğruya normal ders programına dahil edilmesini isterler. Bir kısmı da meslek eğitimi apayrı bir çerçeve içinde düşünür. Mesleklerin tanı-tılmasının yanında, bazı işadamları eğiti-min amacının bir kısmının da çalışmanın değerini öğretmek ve iyi bazı meslekî alış-kanlıklar edinilmesine yardım etmek ol-ması gerektiğini düşünür. Bir takım iş adamı da, hayatın büyük bir kısmının ça-lışmayla geçtiğine değinerek, eğitimin de ağırlığının çalışma hayatı üzerine dönük olması gerektiğini söyler.

Birçok bakımlardan eğitimin tanımında iş adamları ile eğitimciler arasında büyük

görüş farklılıkları yoktur. Bazı ufak tefek anlam farkları yanında, iş adamları arasında meslek hazırlığına ve temel yeteneklerin öğrenilmesi hususuna daha fazla ağırlık verilmesi eğilimi vardır. Fakat her iki gurubun da büyük bir çoğunluğu eğitimin amacını geniş bir çerçeve içinde tanımlamaktadır. Belki anlam bakımından, belki de felsefî olan tek fark eğitimcilerin eğitimi şu anda insanlar tarafından yaşanan, devam eden ve gelişen bir süreç olarak görmelerine karşılık, iş adamlarının

eğitimi gelecek bir yaşama hazırlık devresi olarak görmeleridir. Belki de toplumdaki yerlerinin tabiatı itibarıyla iş adamı bir çocuğu sadece gelecekteki potansiyeline göre değerlendirir; eğitimciler ise bir çocuğu her şeyden önce genç bir insan olarak görmek ister. Eğitimcilerin cevaplarında çocukluk devresinin kısıtlamalarına daha az yer vardır. İş adamı eğitimi hayata hazırlık olarak görmek eğilimindeyken, eğitimci eğitimi toplumun farklı sektörleri arasındaki alış veriş dünyasının bir parçası olarak görür.

IV. SORUNLAR VE BAZI ÇÖZÜM YOLLARI

Eğitimin amacı veya iş hayatının eğitimdeki rolü üzerindeki görüşlerin farklılığına rağmen, çoğu ankete katılanlar toplumun eğitimi üzerinde önemle dururlar. Bütün sistemi tamamen kötüleyenler ise oldukça azdır.

Ankete katılanların % 50'den fazlası bazı yapısal ve akademik değişikliklerin yapılması gerektiğine inanmaktadırlar. Mevcut sistemle ilgili en büyük tatminsizlik eğitimciler arasında görülüyor; cevap verenlerin % 32'si tüm bir değişikliği gerekli görmektedirler. Yapılan iki ankete de katılanların % 53'ü bir takım yapısal ve akademik değişikliğe inanırken % 18 anketçi de sistemde bütünüyle bir deği-

şikliği savunmaktadırlar. Ankete katılanların sadece % 24'ü mevcut sistemi tamamen tatmin edici bulmaktadırlar. % 18 oranında eğitimci de bu fikre sahiptir.

İş adamlarının eğitimi kendi personel ihtiyaçlarına cevap verip veremeyecek olduğundan daha öte değerlerle kıymetlen-dirdikleri aşikârdır. İş adamları ile yapılan ilk soruşturmada onların eğitimi her ihtiyaca cevap verme açısından değerlendirilmeleri istenmişti. Anketçilerin sadece beşte biri mevcut sistemi bu yönden yeterli bulmamaktaydı, diğerleri ise genel durumun sadece belki bazı hususlarda yetersiz veya uygun olmadığını belirtmekteydi.

SORUNLARIN TANIMLANMASI

İş adamları

O halde iş adamları eğitimin esas yetersizlikleri olarak neleri görmekte-dirler? Birçoğu mevcut sistemin hızla değişen dünyaya ayak uyduramadığını belirtmektedir. Bu düşünce ile, bazıları öğrencileri faydalı çalışma için yetiştirecek meslekî eğitim tekniğindeki eksiklikleri ileri sürerken; bazıları da eğitimi bilginin üstünde tutan bir toplumun belirtisi olan eski konuların öğretilmesine dikkati çeker. Sistemin çağ dışı olduğuna dair ileri sürülen sebepler çoktur. Bazıları bunun sebebini ehli-yetsiz hocalara yüklerken, diğerleri hocaların kötü yetiştirilmesine, yine bazıları ise, bozuk öğretmen öğrenci orantısını sebep olarak gösterir. Memuriyet zihniyeti eğitimi dolaylı olarak bal-talarken, ehli-yetsiz hocaların yayılmasına ve teşvikine sebep olur.

Ankete katılan bir kısım iş adamı da eğitim yetersizliğini ders müfredatına bağlar. Bunlar, bir öğrenim için gerekli temel yeteneklerin kazanılmasına yeterince ağırlık verilmediğini iddia etmektedirler. Başka bir kısım da öğrencilere çok fazla bilginin birden verilmeye çalışıldığını ve bunun eğitim fazlalığı uğruna kaliteden fedakârlık yapmaya sebep olduğunu söyler. Öğretilen bilgiler bir süre sonra unutulacaktır; bunun yerine öğrenciler araştırma, analiz, deney, karar verme ve değerlendirme gibi öğrenim araçlarını öğrenmelidirler. Miktarın kaliteye tercih edilmesinin doğurduğu problem anketçiler tarafından; insanları eğitim süreci içine bir taraftan sokup, onları hiç bir kalite gözetmeksizin belli bilgi-

lerle doyurup diğer taraftan çıkarmak şeklinde tarif edilir. Çoğunluk olmamakla beraber birçok iş adamı da daha işe dönük bir eğitim gözetirler ve okulların öğrencilere dolayısıyla para kazanabilecekleri yetenekler vermediğini söyler. Yine bir çok iş adamı (ve diğer meslekten olanlar) meslekle ilgili yüksek öğrenime daha çok ağırlık verilmesini istemektedirler. Bu arada birçok öğrencinin istek ve kabiliyetleri gözönüne alınmaksızın kolejlere ve üniversitelere alındıklarını söylerler. Bu iş adamları, okulların, iş gerekleri ve ihtiyaçların girdi çıktısı ile doğrudan ilgili meslekî çalışmalara daha fazla dönük olmasını istemektedirler. Bu detaylı çalışmanın okul sistemine meslekî eğitimi geliştirmekten daha önemli bir fayda sağlayacağı genellikle düşünülür. Bazı yapımcıların gözünde, öğrencileri bir işe veya koleje hazırlamak kadar onların hayata uymalarını, kişiler arası yetenekleri geliştirerek mümkün kılmak da son derece önemlidir. Bugün okullar bu görevi yapmamaktadırlar. Ankete katılan bazı iş adamları da bunun, ahlâk ve karakter gelişmesine yeniden önem vermenin şart olduğunu gösterdiğini belirtirler.

Anketçilerin çok az bir kısmı en büyük eksikliğin disiplinsizlik olduğunu ileri sürmektedirler. Bu görüşte olanlar her zaman öğrencilerin mevcut düzene daha ılımlı bir düşünce ile uymalarını istemektedirler. Bazı kişilerce de Amerikan iş hayatının değeri ve toplum üzerinde oynadığı rol, eğitimde lâ-yık olduğu önemle yer almamıştır.

Bir kısım iş adamı da mevcut sistemin temel yetersizliğini kötü işletmecilikte arar. Bunun en önemli belirtisi olarak da eğitim ücretlerinin yüksek oluşunu gösterirler. Bu iş adamları **verilen** karşılığında elde edilen sonuçları tartıp eğitimde daha verimli bir hâl çaresi gözetirler. Birçok işletmecinin tenkidinde amaçların daha belirgin bir şekilde ortaya konması gerektiği belirtilir. Tenkitçiler ya çok fazla (çoğunlukla birbirine karşıt), bazen de hemen hiçbir gaye saptamadığını söylemektedirler. Özellikle çok çabuk değişen bir dünyada, uzun süreli bir planlamanın yokluğu okullarda en büyük eksiklik olarak belirir. Halen mevcut okullardaki işletmecilik sistemleri herhangi bir esneklikten yoksundur. Bu sistemler, bazılarına göre, eğer daha büyük okul sistemlerine cevap vermek durumunda iseler, hemen değiştirilmelidirler.

Bugünkü okul sistemlerinin durumu, özellikle kentsel alandaki okulların aleyhine bürokrasinin gelişmesine ve eğitimin tekelleşmesine yardımcı olmaktadır.

Eğitimin böyle belli ellerde toplanması, bazı ankete katılanlar tarafından öğrencide herhangi bir teşvikin olmamasına en büyük sebep olarak gösterilmektedir. Öğrenciler kendi seviyelerinde bir ilerleme yapmaktan veya kendi ilgilerini istedikleri belli yönlere yöneltmek şansından tamamen yoksundurlar. Bugünkü eğitim sistemi öğrenciye nasıl düşünülebileceğini öğretecek yerde ona sadece ne düşünmesi gerektiğini öğretmek çabasıdadır. Böyle bir sistem, talebe ve öğretmenin hayal gücünü ve yaratıcılığını öldürmektedir.

İkinci araştırmaya katılanlardan, eğitimciler tarafından öne sürülen eksiklikler hakkında, fikirlerini söylemeleri istenmişti. Bu eksiklikler esneklik, hakikatlere uyma yeteneksizliği, finansman ve fazla Profesyonelleşme idi. Cevap verenlerin bazıları eksikliklerin hepsinin var olduğunu görüşüne katılmamakla beraber, çoğu öne sürülen fikirlere tamamen katılmışlardır. Çoğunluk, fazla profesyonelleşmeden ziyade mesleğe itinanın azlığı veya diğer bir ifadeyle kendini mesleğine vakfeden

öğretmenlerin az oluşunun bir problem olduğunu ileri sürmüştür. Bu kimseler, öğretmenliğin bir problem olduğunu ileri sürmüş, öğretmenliğin fazla müesseseleştiğini, öğretmenlerin yeterli bir eğitim ve hazırlık devresinden geçmediklerini, öğretmenlik belgesi alanların az olduğunu söylemişlerdir. Birçok iş adamı, belge verme işleminin standart bir hale getirilmesinin gerekli olduğunu öne sürmüştü. Bazı iş adamlarının finansman sorununun devlet okullarının en önemli problemi olduğunu kabul etmelerine karşılık, diğerleri, okulların bu sorunu hakikatte olduğundan daha fazla büyüttüklerini ve kötü idare, modası geçmiş ders müfredatı ve sınıfların fazla kalabalık olması gibi başka sorunları örtbas etmek için kullandıkları fikrini savunmuşlardı.

Eğitimciler :

Yukarıda bahsedilenlerden başka eğitimciler tarafından belirtilen daha birçok eksiklikler, yetersizlikler vardır. Eğitimcilerden birçoğu eğitim sisteminde görülen eksiklikleri toplumun hastalıklarını yansıtan bir ayna olarak kabul etmektedirler. Amerikan toplumu fikirleri kabul edip onlarla uğraşma yolları bulamadığı gibi eğitim de bu soruna bir çözüm yolu bulamamıştır. Eğitimcilerden birçoğu, eğitim kaynaklarının dağılımındaki eşitsizlik sistemindeki en önemli eksiklik olduğunu ileri sürmektedirler. Bu kimseler, fakir çocukların az öğrenim görmelerine karşılık öğrenim imkânlarının büyük bir kısmından zengin çocukların faydalandığını iddia etmektedirler. David J. Mahan şöyle demektedir :

«Amerikada çocuğun oturduğu yer kendisine verilebilecek öğrenimi tayin eden başlıca faktördür.»

Portland'lı Victor W. Doherty'ye göre «**toplumun insan ilişkileri sorununa çözüm yolu bulunamaması şeklinde kendini göstermektedir.**» Bazı öğretmenler ise okulların, toplum tarafından çözümlenemeyen sosyal problemleri üzerine aldığını ve böylece kendi ana hedefleri ile uğ-

raşamadığını öne sürmektedirler. Dade County'li John T. Comsey'e göre öğrenimdeki esas eksiklik «okulların sosyal problemleri çözümleyememeleridir. Bir okul, herkes için herşey olamaz. Biz, öğretmenler ve idareciler eğitilmediğimiz alanları kapsayan görevlerle yüklenmiş bulunuyoruz. Başkalarının görevi olan sorunlar bize yüklendiği sürece kendi hedeflerimize ulaşmak zorlaşacaktır.»

Sosyal problemlerin okul sistemine katılmasına rağmen birçok öğretmen, okulların ana sorununun dünya hakikatleri ile ilişki kurma yeteneksizliği olduğunu öne sürmektedir. Bu kimseler, talebinin ihtiyaçlarına ilgi göstermemekle suçlanmaktadır. Okullar kişinin günlük yaşantısına ilgi göstermemekte ve bazı kimselerin fikrine göre hakikatlerden kopmuş bulunmaktadır. Bu durum, okul sistemi ve toplum içerisinde görülen ırk ve ekonomi alanlarındaki ayrılımlarla daha da fazlaşmaktadır.

Birçok eğitimci, modern dünyanın, eğitim sisteminin ayak uyduramayacağı bir hızla değiştiğini görmektedirler. Bazıları, birçok eğitimcinin ayak uydurmaya çalışmadıklarını iddia etmektedir. Bazen, okul sistemi değişmeye çalıştığı halde, bu çok zor olmaktadır. Kurum olarak o kadar çok değişmesi gereken faktörleri vardır ki bazen sistemin bu değişiklikleri yapabilmesi imkânsız bir hale gelir. Patricia Cahn, öğretmenlerin eğitilmelerinin eğitimde görülen yeniliklere ayak uyduramadığını iddia etmektedir.

Bugün birçok eğitimci, kişinin, iş hayatının ve modern dünyanın ihtiyaçlarına uy-

gun olmak üzere çeşitli eğitim şekillerinin gerekli olduğu görüşünde birleşmektedirler. Bu konuda Cleveland'lı Paul Briggs liselerde mesleki eğitime bir ölçüde başlanmasının yerinde olacağını söylemektedir.

Çeşitli alternatiflerin sağlanmamasına mali yeteneksizliklerin sebep olduğu söyleniyorsa da Milwaukee'li Dwight Teel'e göre «eğitimde bilgileri parça parça verme yaklaşımı yanlıştır. Geniş meslekî bilgi vermek ve bunun toplumla olan ilişkilerini öğretmek gerekmektedir.»

Tek bir gayeye yönelememe sorunu bir miktar toplumun kabahati olarak düşünülmektedir. Bazı kimseler, toplumun eğitimcilerden bekledikleri konusunda varılmış fikir birliği olmadığına göre okulların belirli gayelerinin mevcut olmayışına şaşmamak lâzım geldiğini ileri sürmektedirler. Bu tip hedefler, hızla büyümekte olan sisteme faydalı olacaktır. Fakat bazı eğitimciler tarafından sistemin büyüklüğü ve yapısı esas kusurları olarak ele alınmaktadır. Bu kimselere göre sistem öylesine çabuk büyümüş ve kompleks bir hale gelmiştir ki, onu verimli olarak çalıştıracak ve öğretime yardımcı çevreyi sağlayacak metotlar henüz geliştirilememiştir.

Diğerlerine göre sorun okulların insanlıktan uzaklaştırıcı tesirleri olmasıdır. Boston'lu John Holt sistemde buna sebep olan kusurları şöyle anlatmaktadır.

«Eğitim sistemi», zorlayıcı, suistimal edici ve şerefsizdir... Özgürlüğü, bağımsızlığı, merakı, haysiyeti ve kendine saygıyı teşvik edeceği yerde yok eder. Hürriyet için öğrenim değil, kölelik için eğitimidir.»

GELECEK BEŞ SENE İÇERİSİNDE YAPILMASI İSTENEN DEĞİŞİKLİKLER

İş adamları

İş adamlarının gelecek beş sene içerisinde istedikleri değişiklik denetlenebilir bir sistemin geliştirilmesidir.

İstedikleri :

- ★ Temel ustalıkların daha iyi öğretilmesi
- ★ Daha fazla mesleki ve teknik eğitim verilmesi
- ★ İş bulmaya yarar yeteneklere sahip çocukların yetiştirilmesi.

Fakat, bu ustalıkların verilmesi için gösterilen gayretin adil standartlara göre ölçülmesini istemektedirler. Bu kimseler, okul müfredatının başarısını ölçecek herhangi bir metotun hakiki dünyayı gözönüne alması lâzım geldiğini belirtmektedir. Öğretmenlerin ve idarecilerin performanslarının yanı sıra programların da ölçülmesi istenmektedir. Bunun için de, öğretmen ve idarecilerin hem verimliliklerini hem de performanslarını her sene ölçecek sanayi modellerine benzeyen bir sistem önerilmektedir. Bu sistemin, öğretmenin maaşını tayin etmesi, iyi öğretmenlerin mükâfaatlandırılıp yetersiz olanların işten çıkarılmasını sağlaması lâzım geldiği ileri sürülmektedir. Bu iş adamları, eğitimde verimliliğin ne olduğunun saptanmasının ve performansın ölçülmesinin zorluğunu farketmektedir. Buna rağmen, böyle bir metodun bulunup öğrenim kurumlarında uygulanmasında ısrar etmektedirler.

İş adamlarından birçoğuna göre sorumlulukları denetlenebilen bir sistemde en

önemli faktör üzerinde iyice düşünülmüş hedeflerin saptanmasıdır. Bu kimseler, ölçülebilir hedeflerin seçilmesinin sisteme çok faydalı olduğu kanısındadır.

Onlara göre, memuriyet süresinin teminatıyla ilgili kanunlar ve sendikalar denetlenebilmenin düşmanlarıdır. Çoğu şu sözü kabul etmiştir, «Teminat kanunları kaldırılmalıdır».

Gelecek beş sene içerisinde gereğince desteklenmek alternatif eğitim şekilleri için gereklidir. Böylece, özellikle beyaz orta tabakaya uygun olan öğrenim stili, fakirlere, zencilere ve azınlıklara da öğrenim imkânı sağlayan bir sistem haline gelebilir. Değişik insanların değişik öğrenim şekil ve çevrelerine ihtiyaç duyduğu bilinen bir gerçektir. Şimdiki sistem, genellikle orta kapasitedekilere faydalı olup ortanın üstünde ve altında olanlara yardımcı olamamaktadır. Sadece belirli ihtiyaçlar, alâkalar cevaplandırılıp değerlerinin üzerinde durulmamaktadır. Birçok iş adamı, bu sorunları çözmeye çalışmak için fırsat eşitliği prensibine dayanan değişik tipte okulların sağlanmasını teklif etmektedir. Bazı kimseler tarafından aşağıdaki alternatifler teklif edilmiştir :

- ★ Talebelerin alâka duydukları konularla ilgili dersleri almalarına izin verilmelidir.
- ★ Talebelerin bazen iş'te çalışıp bazen de derslere devam etmelerine müsaade edilmelidir.
- ★ Mesleki eğitim uygulanmalıdır.

Bu alternatiflerin kullanılması için ileri sürülen sebepler şimdiki sistemde uğranılan hayâl kırıklıklarını ortaya koymaktadır. Bazılarına göre, alternatif öğrenim metotları herkesin Koleje gitmeye zorlanmasını değiştirecektir. Diğerlerine göre, çeşitli alternatifler sağlayan bir sistem, öğrenimi daha çok kişiye uygun, daha az insanlıktan uzaklaştırıcı yapıp her kişinin üzerinde daha fazla durulmasına yardımcı olacaktır. Birçok iş adamı lise seviyesindeki ders müfredatını oldukça demode bulmaktadır. Alternatiflere, şimdiki sistemde olmayan esnekliği sağlaması ve toplumsal değişikliklere ayak uydurmaya yardımcı olması için önem vermektedirler.

Bazılarına göre öğrenimde sağlanacak alternatifler aşağıdaki gayelere yardımcı olacaktır.

- ★ Talebe başına düşen öğretim maliyetinin düşürülmesi veya alçak bir seviyede tutulması.
- ★ Öğretimin dünyadan ayrı kalmamasına yardım etmesi.
- ★ Gençliğin başarılı olmak ve katkıda bulunma isteklerini arttırması.

Bazı kimselerin alternatiflere önem verilmesini istemelerine karşılık diğerleri şimdiki sistemin kuvvetlendirilmesini istemektedirler. İstekleri :

- ★ Mesleki eğitimin genişletilip düzenlenmesi.
- ★ Danışmanlık mekanizmasının önem kazanması ve geliştirilmesi,
- ★ Öğretim kaidelerinin konup standart hale getirilmesi
- ★ Eğitim sistemine halkın daha fazla alâka göstermesi.
- ★ Öğretim ve ders programları hakkında iş adamlarına daha fazla danışılması.
- ★ Okul idaresinde toplumun isteklerine daha fazla önemi verilmesi,
- ★ Okul müfredatı içerisinde talebelerin daha fazla seçim yapabilmesi.
- ★ Programda deneylere daha fazla yer verilmesi.

Gelecek beş sene içerisinde yapılması teklif edilen değişiklikler bunları teklif etmeyen kimseler tarafından da desteklenmiştir. İkinci araştırmaya katılan iş adamlarına eğitimciler tarafından teklif edilen değişiklikleri kapsayan 10 maddelik bir liste verilmiş ve kendilerine hangilerinin uygulanmasını istedikleri sorulmuştur.

İş adamlarının yaptıkları seçimlerde alternatif öğretim şekillerine önem verilmesini istedikleri ortaya çıkmıştır. Gelecek beş yıl içerisinde çeşitli alternatif tiplerde öğretim sağlanmasının istendiği iş adamlarının %74'ü tarafından onaylanmıştır. Öne sürülen bütün değişiklikler iş adamları tarafından uygun görülmüştür. Bu değişiklikler hakkındaki tutumları şöyleydi :

- ★ Mesleki öğretimin uygulanması fikrine katılma oranı % 71'di.
- ★ Tamamen ihtiyaçlara uygun lise öğretimi verilmesi fikrine katılma oranı % 54 idi.

İş adamlarının kişilere uygun öğretime verdikleri önem % 49 oy ile belirlenmiş, buna karşılık, bütün mezunların bir işin inceliklerini bilmesini isteyenler % 31 oranında olduklarını göstermişlerdir.

Eğitim fırsatının bütün çocuklar için eşit bir hale getirilmesini isteyenler % 66 oranında olduğu anlaşılmıştır. Eşitlik, tek bir metot kullanmak suretiyle sağlanamazdı. Sadece % 17 oranında oy, tek bir metot kullanılması için verilmişti.

İş adamları eğitimin finansman yönü üzerinde eğitimcilerden daha az durmaktadır. Bunun sebebi bazılarının eğitim sisteminin halihazırda çok pahalı, işe yaramaz olup alternatif metotlar kullanılarak maliyetlerin düşürülebileceğini öne sürmeleridir. Gelecek beş yıl içerisinde okulların finansman sorununun çözülmesini isteyenlerin oranı sadece %23 idi.

İş adamları tarafından desteklenmeyen iki alternatif şöyledir :

- ★ Eğitim mecburiyetinin kaldırılması.
 - ★ Öğrenimin paralı hale getirilmesi
- Bu değişiklikler iş adamlarının sadece % 6 sı tarafından kabul edilmiştir.

Eğitimciler :

Gelecek beş sene içerisinde olmasını arzu ettikleri değişiklikleri belirtirken eğitimciler iş ustalıklarının ve meslekî bilgilerin daha fazla üzerinde durulmasını istemiş ve bu konuları iş adamlarına nazaran daha önemli saymışlardır. Eğitimcilerin iş ustalıkları ve meslekî bilgilere önem vermelerinin sebebi bunların eğitim şekillerinin alternatifleri olması ve herkesin kolej eğitimine itilmesini önlemesidir. Bazıları bütün öğrencilerin koleje devam edecek olsalar bile iş ustalığına sahip olmalarını istemektedir. Temel eğitimi meslekî eğitim ile bağdaştıran popüler bir metod mevcuttur. Patricia Cahn'ın görüşüne göre «yakın gelecekte yapılabilecek en önemli eğitim değişikliği meslekî eğitim verilmesidir.» Daha birçokları kendisini desteklemektedir. Fakat bu gerçekleştiği takdirde toplumun genel yüksek öğrenim hakkındaki fikirlerini değiştirmek lâzım geleceğine inanmaktadırlar. Dade County'li bir öğretmene göre gelecek beş yıl içerisinde meydana gelecek en önemli değişiklik «eğitimcilerin ve toplumun bütün talebelerin koleje gitmeye mecbur olmadıklarını, yüksek tahsil istemeyen birçok meslekler olduğunu, anlatıp, onlara liseden mezun olunca hemen iş sahalarına girmeleri için gerekli ustalık ve bilgileri temin etmek» olacaktır.

Bu ustalık eğitimi ve meslekî bilgileri sağlayabilmek için eğitimciler aşağıdaki tekliflerde bulunmaktadır :

- ★ Derslerin planlamasının iş hayatına daha dönük olması
- ★ Akademik ve meslekî eğitim gören talebeler için iş - araştırmasının gerçekleştirilmesi
- ★ Liselerin bu yönde geliştirilmesi

Bu yönleri içine alan bir lise tahsiline inananlardan biri de Cleveland'lı Paul W. Briggs'dir. Clevelandlı gençlerin öğrenimini geliştirip iş bulma olanaklarını arttırmak için Briggs, şehrin ileri gelen iş adamları ile birlikte bu tip bir lise tahsili uygulamasını yapmıştır. Mr. Briggs'in

inancına göre fakirliği önlemek, lise talebelerinin para kazanma yeteneklerini fazlaştırmak mümkün olacaktır. Talebeler yüksek maaşlı teknik işler için eğitilip şirketler tarafından memnuniyetle kabul edildikleri takdirde teşvik ile ilgili sorunlar azalacaktır.

Meslek öğrenimine ve teknik eğitime verilen önem koleje gidecek olan veya akademik çalışmalara eğilimli talebeleri unutmamaktadır. Kapsamı geniş liselerde akademik ve teknik çalışma yapmak isteyen talebeler olduğu kabul edilmekte ve fizik laboratuvarı ile otomobil tamir atölyesi yanyana bulunmaktadır. Bu, talebelerin yeteneklerini ölçmelerine, alâka duydukları konuları anlamalarına ve tek yönlü okullar hakkında düşünülenlerin ortadan kalkmasına yardımcı olmaktadır.

Mr. Briggs planını uygulamaya koymak için destek görmüştür :

- ★ Finansman, Cleveland'lı seçmenlerin 10 yıldan daha az bir zaman içerisinde okullar için vergileri % 150 oranında yükseltmeleri ile, iyi bir seviyeye çıkmıştır. (Cleveland bunu yapan tek Amerikan şehridir).
- ★ General Electric Şirketi, talebelerin montaj işlerinde hem öğrenip hem de para kazanmak için çalıştıkları 5 milyon dolarlık bir fabrika bağışında bulunmuştur.
- ★ Cleveland okulları, yüksek seviyedeki idarecilerden, mezunların işe yerleştirilmesi dahil birçok konularda, iş birliği sağlamıştır.
- ★ Talebelerin okulu bitirdikten sonra bir iş sahibi olacaklarından emin olmaları için, şirketler, mezunları işe alma konusunda anlaşmışlardır.

Cleveland okullarının hedeflerinde başarıya ulaştıklarını gösteren bir delil son üç sene içerisinde mezunlardan % 90'ının sistemin işe yerleştirme ofisi tarafından, bir işe sokulmalarıdır.

Avantajsız durumda olanların sorunlarına dikkat çekmek ve öğrenim fırsatlarını eşit hale getirmek çoğu eğitimcinin gelecek beş yıl içinde üzerinde durmak istedikleri konulardır. Dayton'lu Wayne Carle, istediği değişiklikleri anlatırken ihtiyaçları şöyle özetlemiştir; «Tamamlama ve ferdileştirme». Öğrenim fırsatının eşit hale getirilmesinin vergiyi ödeyenler için de bazı faydaları olabilir. New York eyaleti eğitim komisyonu üyesi Ewald B. Nyquist'e göre «belirli bir kalitenin altında eğitim görenler için eşit eğitim fırsatı sağlanmalıdır. Bunu gerçekleştirmek için sadece normal ihtiyaçları olan çocuklar açısından kaynakları eşit hale getirmekle kalmayıp sakat ve dezavantajlı olanlar açısından da özel kaynakları eşit hale getirmek lâzımdır. Bu hedeflere ulaşmak için de mahalli emlak vergilemesini rahatlatacak eyalet tahsisatı kavramını uygulamak gerekecektir.»

Eğitimcilerden birçoğu sakat ve dezavantajlı durumda olan talebelere yardım edebilmek için bazı özel programların geliştirilmesi lâzım geldiğinin farkındadır. Bazıları eğitime toplumu medenileştirmesi açısından önem vermektedir. Houston'lu müfettiş George Garner'e göre eğitim «İnsanlara şerefli ve saygılı bir şekilde beraber yaşamayı öğretmeye yardımcı olmaktadır.»

Lillian Weber gibi bazı eğitimciler gelecek beş sene içerisinde halen kullanılmakta olan ders programının kaldırılmasını isterken diğerleri daha geleneksel ders programlarına dönüşmesini istemektedir. Okulların talebeleri daha fazla di-

sipline alıştırıp zorlanmasını arzu etmektedirler.

Bazı eğitimcilere göre en önemli değişiklikler okula dönük, iç değişiklikler olacaktır. Portland'lı Victor Doherty «marjinal veya standart altında performans gösteren öğretmenlerin değiştirilmesini» istemektedir. Diğer eğitimcilere göre en önemli değişiklik toplumun eğitim hakkında düşüncelerini değiştirmek olacaktır. New York Şehri Sekreteri Harvey B. Scribner gelecek beş sene içerisinde «toplumu ve meslek adamlarını öğrenimin sadece sınıflarda meydana gelmediği bazı talebelerin okul dışında daha iyi öğrendikleri, öğrenim görmenin birden fazla yolları olduğu hususlarında ikna etmek» istemektedir. Görüşüne göre, ancak bundan sonra okullarda değişikliklere başlanabilir.

Toplumun görüşlerinde, fikirlerinde değişiklikler yapılmasını gerektiren daha birçok eğitim reformları vardır. Bir eğitimciye göre gelecek beş yılda yapılmasını istediği değişiklik iki yönlüdür.

★ **Okulların diploma verme fonksiyonlarının kaldırılması.**

★ **Mecburi eğitimin sona erdirilmesi.**

John Holt öğrenimin mecburi olmamasını isteyen diğer bir eğitimcidir. Bütün gerekli reformları gerçekleştirebilmek için bu konunun öncelikle ele alınması gerektiğini öne sürmektedir. Holt'a göre «Diğer gerekli reformlar gerçekleştikten sonra meydana gelecektir. Bu reform yapılmadığı takdirde diğerlerinin gerçekleşmesi beklenemez.»

MECBURİ EĞİTİM :

Bu konu, iş adamları ile eğitimcilerin üzerinde görüş birliğine varamadıkları bir konudur. Gerek iş adamlarının gerekse eğitimcilerin çoğunluğu mecburi öğrenime taraftarsalar da eğitimciler arasında buna taraftar olmayanlar da çoktur.

Eğitimciler :

Aleyhte :

Ivan Illich mecburi öğrenime karşıdır. ve «Öğrenimsiz Toplum» adında bu konu ile ilgili bir de yazı yazmıştır. Eğitimin, metot ile konunun karşılaştırılmasına sebep olduğunu ileri sürmektedir. Illich'e göre talebe «öğretme ile öğrenmeyi, sınıf geçme ile öğrenimi, diploma ile yetenekliği ve akıcı konuşma ile yeni bir şey söyleyebilme kabiliyetini birbiri ile karıştırmak üzere eğitilmektedir. Talebenin hayal gücü değer yerine servisi kabul etmek üzere öğrenim görmektedir.»

Böylece Illich, değerleri kurumlaşmaktan kurtarmak gayesi ile öğrenimin karşısındadır. Teknolojinin kişisel, yaratıcı ve bağımsız ilişkileri destekleyen kurumlar yaratmak için» kullanılmasını istemektedir. Teknolojik bir toplum olmak yolundaki ilerlemelerin, bilgiyi bir mal haline getirmiş eğitim karteli tarafından inkâr edildiğini öne sürmektedir. Illich'e göre, bu demokrasi için tehlikelidir ve sosyal, politik, ekonomik sistemlerin, gerekli bilgilere sahip olabilecekleri şekilde, yenden düzenlenmesini gerektirmektedir. Şimdiki eğitim sisteminin yerinin, kişilerin bilgilerini diğerleri ile resmi olma-

yan bir çevrede paylaştıkları bir sistemin almasını istemektedir.

Demokraside mecburi öğrenim sisteminin yeri olmadığı, ikisinin birbirine zıt olduğu görüşündedir.

Mecburi öğrenime karşı olanlardan biri de John Holt'tur. Görüşünü aşağıdaki kelimelerle açıklamaktadır.

«Doğruluk açısından bakılırsa, öğrenimin mecburi olmaması gerekir; öğrenmemiz hayatımızın bir parçasıdır ve ondan ayrı tutulamaz. Okula devam açısından öğrenim mecburi olmamalıdır. Okullar, hem hapsedip hem de insan gelişme ve ilerlemesine yardımcı olamazlar.»

Lehte :

Diğer taraftan, birçok eğitimci, kişinin başarılı olabilmesi için mecburi öğrenimin gerekli olduğu fikrindedir. Görüşlerine göre, anne ve babaların eğitimi gerekli görmediği veya sağlayamadığı hallerde, mecburi öğrenim çocuğun tek koruyucusu olmaktadır. New Orleans'lı müfettiş yardımcısı James E. Dean, Sr. «anne ve babalar isteseler de istemeseler de her çocuğa öğrenim fırsatı sağlamak bizim vazifemizdir.» diyerek fikirlerini açıklamıştır.

St. Louis'li David J. Mahan'a göre mecburi öğrenim çocuğu diğer bakımlardan da korumaktadır. Şöyle ki; «İşçi çocuklarla ilgili kanunlar olmasına rağmen bizim toplumumuzda mecburi öğrenim bir ihtiyaçtır. Düşük gelirli ailelerin çocukları için mecburi öğrenim, onları okulda tutan ana faktördür.»

Şimdiki mecburi öğrenim sistemi, çocukları sömürden korumak, cahilliği önlemek ve demokrasiyi korumak bakımından faydalı görülmüştür. Ayrıca, çocuğun ve toplumun yararına olduğu ileri sürülmüştür. Böyle düşünenlerden biri de New York eyaleti eğitim komisyonu üyesi Ewald B. Nyquist'dir. Nyquist'e göre: «Her kişinin toplumda faydalı roller oynamak için yetiştirilmesi toplumun yararına. Bu gayeye ulaşmak için eğitimin en iyi yol olduğuna yasama organı tarafından karar verilmiştir. Ben, şahsen, daha geçerli bir yol düşünemiyorum.»

Lehte, Fakat :

Mecburi öğrenimin aleyhinde ve lehinde olanlardan başka arada kalmış bulunan geniş bir gurup vardır. Birçok eğitimci mecburi öğrenim beğenmemekle beraber başka bir alternatif bulamamaktadır ve sistemin biraz daha iyi olması halinde bu sorunun ortaya çıkmayacağını düşünmektedirler.

Bir gurup eğitimci, mecburi eğitim sistemi içinde değişik eğitim modelleri kullanılmasının bu probleme en uygun çözüm yolu olduğunu ileri sürmektedir. Dekan Vito Perrone, alternatifleri olmayan sistem hakkında şüpheleri olduğunu şöyle açıklamaktadır :

Mecburi eğitim okullara hizmet etmiyor olabilir... veya gençlere okullar tarafından iyi hizmet verilmemektedir. Durum genellikle kötüdür ve iyi öğrenim ortamlarının teşvik edildiğini gösteren deliller çok azdır. Eğer elimizde daha çok alternatif eğitim modelleri bulunsaydı bu sorun ortaya çıkmazdı.»

Diğer eğitimciler ise «mecburi eğitim gereklidir fakat 12 yaşından itibaren iş tecrübesi veren ve hayat boyu öğrenmeyi teşvik eden alternatiflerin olması da gerekmektedir» diyor Dayton'lu Wayne Carle ile aynı fikirdedirler.

Mecburi eğitim zorunlu bir dert olduğuna kabullenen eğitimciler şimdiki sistemden hayal kırıklığına uğramış durumdadırlar. Eğitim sisteminin tamamının değişti-

rilmesinin lüzumlu olduğunu anlamaları, mecburi eğitim hakkındaki düşüncelerini belirli bir düzeye ulaştırmıştır. Sistemi daha faydalı bir hale getirmek için alternatif aramaktadırlar. Mecburi eğitimi kabul etmekle beraber bu sistemi «öğrenciler daha zevkli ve manalı bir duruma getirebilmek gayesiyle yollar aramaktadırlar. Bunu yapmayanlar, mecburi eğitimin sadece kanun yoluyla öğrenim görmeye gelen çocuklara iyi olduğunu, aksi halde temelden adaletsiz» olarak nitelendirilmesi lâzım geldiğini söyleyen New York şehri genel sekreteri Harvey B. Scribner ile aynı kanıda olmaktadırlar.

Scribner'in görüşünde olan Lillian Weber kanunun eğitimcilere yüklediği yükü şöyle izah etmektedir :

«Mecburi eğitim mevcuttur ve her çocuğun gelişmesini desteklediği takdirde müdafaa edilebilir. Yetişkinler bu sistemi istemektedir ve bunu çocuklara daha faydalı olacak bir hale getirmek eğitimciler olarak bizim sorumluluğumuzdur.»

İş adamları :

Mecburi eğitimin iyi olup olmadığı sorulduğunda iş adamları pozitif cevaplar vermişler fakat cevaplarını açıklamaya zorlandıkları zaman sistemden duydukları endişe ve hayal kırıklığını belirtmişlerdir.

Lehte

Birçok iş adamı mecburi eğitim sisteminin hizmetinden memnundur. Gördükleri hatalara rağmen temel prensiplerden vazgeçmeye gerek görmemektedirler. Sebep-leri aşağıdaki inançlara dayanmaktadır.

- ★ Amerika en iyi vatandaş kütlesine sahiptir ve bu da dünyanın en iyi eğitim sisteminin ürünüdür.
- ★ Temel okur-yazarlık gereklidir ve mecburi eğitim bunu sağlamanın en iyi yoludur. Aksi halde, fakir ve tahsilsiz ailelerin çocuklarının eğitimden faydalanması mümkün olamazdı.
- ★ Bazen aileler ilgisizdir ve çocuklar da kendi eğitim ihtiyaçlarını görecek durumda değildir.

★ Mecburi eğitim herkesin, temelden eşit olarak başlamasına yardım eder.

Pekçoğuna göre modern toplumun gittikçe daha karmaşık bir hale gelmesi mecburi eğitim ihtiyacını arttırmıştır. Mecburi eğitim, çocuklara kendilerini rekabetçi bir iş pazarı için hazırlama olanağını sunarken kendi mesleklerini tayin etmeleri bakımından onları serbest bırakmaktadır. Azınlık guruplarının çocuklarına eşit ilerleme şansı vermek ve ırka dayanan engellerin ortadan kalkmasına yardımcı olmaktadır..

Birçok kimse mecburi eğitimi cemiyet-te düzeni sağlayan bir unsur olarak görmektedir. Ayrıca sorumsuzluğu önlediğine, disiplini teşvik ettiğine ve demokratik bir toplum için gerekli olan okumuş zümreyi meydana getirdiğine inanmaktadırlar.

Aleyhte :

İş adamları arasında sadece birkaçı mecburi eğitime karşı çıkmıştır. Bunlar, okulların çocukları çekmek için geliştirdikleri usulün kanundan ziyade değere dayanmasını istemektedirler. Şimdiki eğitim sistemini manasız bulmakta ve bırakılmasını istemektedirler.

İş adamları arasında mecburi eğitime taraftar pek çok kişi bulunmasına rağmen bunların çoğu sistemden hayal kırıklığına uğramışlardır. Bunlardan bazıları mecburi eğitim yerine kendi kendini disipline alıştırmaya yeteneğinin kazanılmasını tercih etmekte, fakat pek çok aile ve çocuğun bunu başaramayacağından korkmaktadır. Diğerleri ise, seçim yapabilme fikrini hiç değilse teoride uygun bulmaktadırlar. An-kete cevap veren bir iş adamı ise mecbu-

ri eğitimi diğer şekillerin fazla devrimci olması yüzünden tercih ettiğini belirtmektedir.

Mecburi eğitimin değeri hakkında şüphelerini birçok iş adamı aslında müfredatı ve sistemin yapısını tenkid etmektedirler. Bunlar mecburi eğitimin anlamlı olmasını istemektedirler. Ayrıca alternatif eğitim şekillerinin gereğinden söz etmektedirler. Çocuğun okula devam etmesini gerektiren kanundan faydalanabilmesi için yeteneklerinin elverdiği hızda ilerlemesi ve kendisine ilgi çekici görünen sahalarda araştırma yapması gerektiğini söylemektedirler.

Birçokları tarafından mecburi eğitim iyi bir fikir olarak savunulurken, gerçekler aynı derecede iyi bir durumu göstermemektedir. İş adamları, öğrencilerin sadece okula devam etmeleri için zorlanmayıp öğrenmeyi sevmelerinin de sağlanmasını istemektedirler. Bunun için de eğitim öğrencinin kişisel ihtiyaçları ve gerçek dünya ile daha direkt olarak ilgili olmalıdır. Mecburi eğitim sisteminin, eğitimci ve öğrencilerin beraber hareketine imkân vermediği takdirde faydasız olacağı belirtilmektedir. Bazı kimselere göre bu, meslek eğitimine ağırlık verilmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca, öğrencilere iş hayatına atılmadan önce ustalık kazandırmak gerekmektedir. Bazıları, eğitimi daha yararlı hale getirebilmek için iş etüdü çalışmalarına önem verilmesini istemektedirler. Bazıları da daha çok sınıf dışı çalışma yapılması gerektiğine değinmektedir. Bir iş adamına göre «Amerikan eğitimi, öğrenimin sadece okullarda meydana geldiği fikrini bir türlü değiştirememiştir.»

EĞİTİMCİLERİN İŞ ÇEVRESİNDEN İSTEDİKLERİ

Eğitimcilerin birçoğu eğitimde gerekli değişiklikleri sağlayabilmek için iş çevresinin yardımını istemektedirler. İş çevresi için uygun gördükleri roller çeşitlidir, fakat (1) yer, para, malzeme ve personel yönünden yapılan geleneksel destek tipleri (2) katkı (3) değişiklik yapabilmek için desteklenmek şeklinde gruplandırılabilir.

Bazı eğitimcilere göre mesleki eğitim, iş çevresinin malzeme, yer ve personel katkısında bulunmasına elverişlidir. Bunlar, ayrıca müfredat düzenlemelerinde de iş adamlarının aktif olarak katkıda bulunmalarını arzu etmektedir. İş çevresinin mesleki eğitimde sağlayabileceği diğer katkı metodları da gözönünde bulundurulmaktadır. Bazı eğitimciler kolej eğitimi gerektirmeyen mesleklerin topluma bildirilmesi için iş çevresi tarafından kampanyalar açılmasını istemektedirler. Mesleki eğitimin başarılı olabilmesi için iş çevresinin hem topluma bilgi vermesi hem de programa aktif olarak katılmaları gerektiği öne sürülmektedir. Bu katkıdan elde edilecek karşılıklı faydalar Patricia Cahn tarafından şöyle belirtilmektedir:

«Mesleki eğitim, iş çevresine çalıştıracakları kimselerin işe başlamadan önce sahip olmalarını istedikleri çeşitli ustalıkları okul programına katma imkânını sağlar. İş adamları ve meslek sahibi kişiler bir eğitimcinin sahip olmadığı iş tecrübesine, uzmanlığına vakıf bulunmaktadır. Bu bilgiyi öğrenciler ile paylaşın.»

Mesleki programlara iş çevresinin de katılması için Dade County'li Gene Stansell tarafından başka bir teklif yapılmıştır.

«Stansell (1) meslekî eğitimi destekleme yolunda yapılan toplu bir hareketi, (2) müfredat plânlamasında aktif katkırı, (3) mezunların istihdam edilmesinde gösterilecek yardımı memnuniyetle karşılıyorum» demektedir.

İş çevresinin, mezunlara ve öğrencilere yarım günlük veya iş-etüdü programının bir parçası olarak iş temin edilmesindeki rolü değerli bulunmaktadır. Bazıları, bu tip programlara daha küçük yaştaki öğrencilerin de katıldığını ve iş sayısının arttığını görüp, bu talebi karşılamak için iş çevresinin yardımını istemektedir. İş çevresinin diğer yardımları arasında bu tip yardımı da isteyen Dayton'lu Wayne Carl'dır. Carl «Kamu ve özel sektör yoluyla 7-12'inci sınıftaki gençlerden en az % 75'ine iş» temin edilmesini arzu etmektedir. Bazı eğitimciler ise, iş çevresine mesleki programların dışında daha geniş rol imkânı görmektedir. Bunlar iş çevresinin desteğini gerekli değişiklikler için lüzumlu bulmaktadır. Lillian Weber gibi eğitimciler iş çevresinin «değişen kültürel ve sosyal modelleri yansıtan değişiklikleri desteklemesini ve hayat boyunca öğrenimin devam etmesini sağlamasını,» istemekte ve «Dünya, farklılık ve seçimlerle dolu olduğuna göre okullar bu durumu yansıtmalı» demektedir.

Birçok eğitimcinin belirttiği gibi okullar tek başına anlamlı olarak değiştirilip geliştirilemez. İş çevresinin desteğine ihtiyaç vardır. Alternatif eğitim modelleri ve bazı tecrübeler desteklenmelidir. İş çevresi bunu.

- ★ **Yasama organlarını en azından 5 yıl için yeterli parayı temin etmesi bakımından destekleyerek**
 - ★ **Diğer eğitim sorunlarına politik destek sağlayarak**
 - ★ **Şimdiki sisteme bazı alternatiflerin sokulmasını maddi bakımdan destekliyerek.**
- yapabilir.

Eğitimcilerin birçoğu, iş çevresinin eğitimde fırsat eşitliği sağlanmasında yardımcı olmasını istemektedir. Hem eğitimde hem de istihdam etme sırasında fark gözetilmesinin önüne geçilmelidir. İş çevresi bunu, toplumun eğitim ihtiyaçlarını araştırarak ve okullara mesleklerle ilgili tahminlerini bildirerek sağlayabilir. İş çevresi desteğinin önemi, iş çevresi «eğitime fırsat eşitliğini sağlayacak yeni bir örgüt şekli getirerek» yardım edebilir diyen St. Louis'li Donald J. Mahan tarafından belirtilmektedir. «Bu destek sadece toplumu destekleme bildirisiyle meydana gelmez. Topluma mal ve hizmet sağlamak, bu mal ve hizmetin verilebileceğinin en iyisi olduğuna toplumu ikna etmek ve bu mal ve hizmetin güvenilir olduğuna toplumu inandırmak için zaman, enerji ve kaynaklara ihtiyaç vardır.»

Eğitimciler, şimdiki sisteme yeni alternatifler ararken ve sistemi değiştirmeye çalışırken, iş çevresinin desteğine ihtiyaç duymaktadır. Bu kimseler, iş çevresi ve eğitimin beraberce, herhangi birinin tek başına yapabileceğinden çok daha faz-

lasını başaracağına inanmaktadırlar. New York şehri genel sekreteri Harwey gelecek birkaç sene içerisinde eğitimde yapılacak köklü değişiklikler için eğitimle öğrenimin aynı şey olmadığını, birçok öğrencinin sınıfta bırakıldığını, okulların öğrenci ve velilere daha fazla fırsat tanıması gerektiğini belirterek bütün çocukların eğitilmesi için birkaç yıl içerisinde okulların köklü bir şekilde değişmesi gerektiğini söyleyen kimseler desteklenmelidir» diyerek iş çevresinin desteğini beklemektedir.

Bazı eğitimciler, iş çevresinden okul diplomalarını kişinin yetenek ve değerini ölçen bir test olarak kullanmaktan vazgeçmesini istemekte ve sistemi değiştirmeye çalışmaktadırlar. Bu kimseler, en köklü değişikliğin, okulları diploma veren kurumlar olmaktan uzaklaştırmakla yapılabacağına inanmaktadır. John Holt gibi eğitimciler toplumun çocuklara karşı davranışını değiştirme yollarını aramaktadırlar. Bunu başarabilmek için iş çevresinin desteğini istemekte ve «çocuk dediğimiz gençlerin toplum hayatına tam olarak katkıda bulunmalarını önleyen kanun, âdet ve davranışların değiştirilmesi için iş çevresi bütün ağırlığını ve tesir kudretini ortaya koymalıdır. Okulların elinden, gençleri işe uygun veya uygun değil şeklinde ilân etme yetkisini almalıyız. İş çevresi de, okulların ve öğretmenlerin acele, ön yargıya dayanan ve yersiz kararlarının insanların zekasını, kabiliyetini ve karakterini belirten yegâne ölçek olarak kullanılmasına mani olmalı» demektedir.

İŞ ÇEVRESİNİN TEPKİSİ

Eğitimcilerin, iş çevresinin katkıda bulunmasını istedikleri sahalardan birçoğu iş adamlarının da üzerinde durdukları konulardır. İkinci araştırmayı cevaplandıranlara verilen listede eğitimciler tarafından teklif edilen yedi katkı sahası belirtilmiş ve iş adamlarından hangilerine şimdiki halde katkıda bulunup hangilerine gelecekte katkıda bulunmayı düşündükleri sorulmuştur. Sahalardan altısı cevaplandıranların % 30'unun halen katkıda bulunduğu, üçü de % 20'nin gelecekte katkıda bulunmayı tasarladıkları hususlardır.

Cevaplandıranlardan % 60'ı iş ve okulda ayırımı kaldırmak için çalıştıklarını bildirmişlerdir. Diğer % 3 ise bu konuları gelecekte katkıda bulunmak üzere düşündüklerini belirtmiştir.

Cevaplandıranlardan % 43'ü, toplumu, meslekî eğitimin gerektiğine inandırmak için halen çalışmalarda bulunduklarını, % 20'si ise bunu ileride yapacaklarını belirtmektedir. Cevaplandıranlardan % 46'sı halen yer, malzeme ve para yardımıyla bulunduklarını ileri sürerken, hiç kimse

ileride bu sahalarda katkıda bulunmayı düşündüğünü bildirmemiştir.

İş adamları, alternatif eğitim şekillerine önem verilmesini istemektedirler. Cevaplandıranlardan % 37'si halen bu faaliyete katkıda bulunduklarını, % 28'i de ileride katılacaklarını belirtmiştir.

Eğitimciler iş adamlarından okul diplomasını kişinin yeteneklerini gösteren yegane gösterge olarak kabul etmelerini istemişlerdir. Araştırmayı cevaplandıran iş adamlarının % 37'si bu çağrıya uyduklarını, % 11'i de yakında uyacaklarını belirtmiştir.

Şimdiki halde, iş adamlarının % 31'i toplumun eğitim ihtiyaçlarını araştırdıklarını, % 23'ü ise gelecekte bu tip bir katkıda bulunmayı düşündüklerini öne sürmektedir. Şu anda iş adamları tarafından en az ilgi gören konu okullara önümüzdeki beş senede yeterli ödenek verilmesini sağlayacak kanun tasarısıdır. Cevaplandıranların % 6'sı bu kanunu desteklemekte, % 20'si ise gelecekte destekleyeceklerini belirtmektedir.

SONUÇ

Verilen cevaplara göre iş adamları ve eğitimcileri zannedildiği gibi belirli kalıplaşmış düşünceleri olan guruplar olarak düşünmek doğru değildir. Gerçekte iş adamlarının çoğu okul sisteminden sadece iyi eğitilmiş personel aramaktadır. Eğitimciler de çevreden kopuk, öğrencilerin gelecekteki mesleklerini düşünmeyen bir gurup değildir.

Probleme bakış açıları değişik olmakla beraber her iki gurup da cevapların çoğunda birleşmekte ve bir çok noktada uyuşmaktadır. Genelleme yapılırsa :

- ★ İş adamları ve eğitimciler şimdiki sistemden hayal kırıklığına uğramış durumdadır.
- ★ Her iki gurup da değişiklik yapılmasını, alternatif okul sistemlerine önem verilmesini istemektedir.
- ★ Guruplardan hiçbiri, sistemi ne tam olarak doyurucu bulmakta, ne de bulmamaktadır. Genellikle, yapısal ve müfredat yönünden değişiklikler yapılmasını istemektedirler.
- ★ Her iki gurup da eğitimi mecburi tutmaya devam edip temel eğitim sisteminde değişiklikler yaparak tartışmaları azaltmayı arzu etmektedir.
- ★ İş adamları ve eğitimciler iş çevresinin personel ve kişisel katkıları sağlayarak faydalı olabileceği görüşünde birleşmektedirler.
- ★ Her iki gurup da kamu eğitiminde mesleki eğitime önem verilip yüksek eğitimin azaltılmasını istemektedir.

Temel ayrılıklar iki gurubun eğitim sistemine bakış açısının değişik olmasından meydana gelmektedir. İş adamları, eğitimi hayata hazırlık olarak görmekte, eğitimciler ise hayatın bir parçası olarak kabul etmektedirler.

Sadece iş adamlarının önem verdiği hususlar şunlardır :

- ★ Eğitimde denetlenebilir bir sistem kurulması
- ★ Öğretmen sendikalarının ve iş teminatının kaldırılması
- ★ Daha sıkı mali kontroller yapılması

Eğitimciler, toplumsal problemlerin okul sisteminde yansıdığını düşünmektedirler. Eğitime, insancılaştırıcı bir unsur ve ayırımı kaldırıcı bir yol olarak iş adamlarına oranla daha fazla değer vermektedirler.

Her iki gurup, iş çevresinin eğitimle ilgilenmesinin gerek olduğu hususunda anlaşmıştır. Eğitimciler bunu istemekte, iş adamları da istekli görünmektedirler. Zaten çoğu eğitimle şimdiden ilgilenmektedir. Bu ilgi, her iki gurup arasında iyi bir haberleşmeyi gerektirmektedir. Fakat bu mümkün olmamaktadır.

Eğitimcilere, iş çevresi ile haberleşme metodlarının neler olduğu sorulmamışsa da birçoğu bundan bahsetmiştir. Fakat bunları yeterli bulmayıp iş çevresi ile devamlı bir bağlantı olmasını istemektedirler.

İş adamlarına ikinci araştırmada yeterli haberleşme yollarının bulunup bulunmadığı ve bunları geliştirmek için ne tavsiye edecekleri sorulmuştur. Genel olarak,

mevcut haberleşme yollarının az, birbirinden uzak ve yetersiz olduğu meydana çıkmıştır. Çoğunluk değişik haberleşme yolları tavsiye edememekle beraber iyi bir sistemin kurulması gerektiğini belirtmişlerdir.

Eğitim ve iş çevresi arasında haberleşme bakımından bir boşluk olduğunu gösteren çeşitli belirtiler vardır. Bazı iş adamları eğitime katkıda bulunmak istedikleri halde kendilerine teklifte bulunul-

madığını, bazıları ise yardımlarının istenip istenmediğini bilmediklerini söylemişlerdir. Eğitimcilerden bir kısmı da iş adamlarının zaten katkıda bulundukları sahaların gelecekte de gözönünde bulundurulmasını tavsiye etmişlerdir.

Eğitimcilerin ve işadamlarının birbirlerini tam olarak anlayıp sistemi geliştirme gayesi ile birlikte çalışabilmeleri için birbirleri ile haberleşmeleri lâzımdır.

